

KOMISHON AKSHON SOSIAL

AAN DE SLAG!

***VAN SOCIALE
NOOD NAAR
ECONOMISCH
PERSPECTIEF***

- Een sociaal-economisch actieprogramma -

Rapport ten behoeve van de Regering van de Nederlandse Antillen
Curaçao, mei 1996

Inhoudsopgave

	<u>bladzijde</u>
- Inleiding	1
- Hoofdstuk 1 Een Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid	4
- Hoofdstuk 2 De aanbevelingen voor de korte termijn	11
- Hoofdstuk 3 De aanbevelingen voor de lange termijn: Economische structuur en werkgelegenheid	22
- Hoofdstuk 4 Uitvoeringsstructuur	37
- Slotopmerkingen	40
<u>Bijlagen:</u>	
- Bijlage 1 Instelling van de ‘Komishon Akshon Sosial’	
- Bijlage 2 Geïdentificeerde produktgroepen die in aanmerking komen voor ACP-export-behandeling	
- Bijlage 3 Concept Ontheffing van het verbod op het verlenen van kredieten	
- Bijlage 4 Concept Statuten ‘Stichting Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid’	

Inleiding

In het leven lijkt het soms alsof wij natuurrampen of andere dramatische onderbrekingen van het alledaagse nodig hebben om wakker geschud en met de neus gedrukt te worden op de schrijnende maatschappelijke wantoestanden waar wij in de loop der jaren helaas langzamerhand mee hebben leren leven. Aan het bestaan van deze toestanden zijn wij collectief schuldig.

Zo moest de orkaan Luís vorig jaar op het eiland Sint Maarten een ravage aanrichten om onze aandacht te vestigen op talloze zaken die op dat eiland structureel verkeerd gegroeid waren en waar iedereen kennelijk mee had leren leven, zoals tienduizenden illegalen, mensonwaardige situaties in de shanty-towns, en het in het wilde weg bouwen zonder vergunningen waarbij normale bouwvoorschriften niet in acht werden genomen.

Door de ernstige financiële crisis waar de Antilliaanse en de Curaçaose overheid in terechtgekomen zijn en de drastische maatregelen die als gevolg daarvan noodgedwongen dienen te worden genomen om de situatie van onze overheidsfinanciën te saneren, worden wij thans geconfronteerd met een aantal aspecten in onze maatschappij die dringend, maar vooral ook structureel, dienen te worden aangepakt. Wanneer over enige jaren deze commissie niet meer actief is, moeten wij niet terugvallen in de vele problemen waar wij thans mee zitten, zoals onder andere de grote verschillen in inkomens, duizenden kansloze jongeren, jeugdwerkloosheid, het chronisch tekort aan huisvesting, slecht onderhouden schoolgebouwen, deficiënt leermateriaal, onvoldoende sportfaciliteiten, onvoldoende opvang na schooltijd.

De veranderingen die de commissie voorstaat, dienen gezien te worden als serieuze pogingen tot een eerste aanzet om structurele veranderingen teweeg te brengen in onze gemeenschap. Daarbij is onvoorwaardelijk en onherroepelijk volledige betrokkenheid, zowel moreel als financieel, vereist van zowel de Nederlandse als de Antilliaanse en eilandelijke overheden om te voorkomen dat deze unieke kans resulteert in de zoveelste frustratie voor de gemeenschap in het algemeen, en met name voor diegenen die tot de minst geprivilegieerde klasse behoren.

De commissie acht het belangrijk erop te wijzen dat het uiteindelijk onze overheden en onze gemeenschap zijn die verantwoordelijk zijn voor de verbetering van de kwaliteit van het leven op onze eilanden. Uitstel van deze verbetering kan zowel voor onze overheden als voor onze maatschappij ernstige consequenties hebben.

De commissie acht het van wezenlijk belang dat er, naast financiële bijdragen van anderen waaronder Nederland, ook door onze eigen gemeenschap een bijdrage wordt geleverd voor het welslagen van de door de commissie voorgestelde activiteiten. Het zorgdragen voor een eigen inbreng zal binnen onze gemeenschap stimulerend werken

---

voor wat betreft het herstel van ons gevoel voor eigenwaarde.

De aanbevelingen van onze commissie hebben deels betrekking op tastbare en op korte termijn zichtbare acties, waardoor op korte termijn het licht weer kan worden gezien in de tunnel waar wij voor staan. Deze acties zullen de kwaliteit van het leven, met name in achterstandswijken, structureel moeten verbeteren.

Hiernaast hebben de aanbevelingen van de commissie betrekking op de langere termijn, waarbij sociaal-economische maatregelen moeten leiden tot structurele verbeteringen, onder andere op het gebied van werkgelegenheid.

De commissie ontkomt niet aan het doen van aanbevelingen die hun doorwerking hebben op het politieke vlak, met mogelijke consequenties voor zaken als inkomensverdeling, minimumlonen, produktiviteit en dergelijke. Er is politieke moed voor nodig om maatregelen door te voeren die tot structurele verbeteringen leiden. Het sociaal-economisch actieprogramma zoals de commissie dit voorstelt, moet een eenmalige inhaalactie zijn. Hierna moet de sociaal-economische structuur van de maatschappij zodanig op orde zijn en worden gehouden dat de huidige noodsituatie zich niet kan herhalen.

Voor het welslagen van de door de commissie aangedragen aanbevelingen zal het een conditio sine qua non zijn dat de overheden zelf het goede voorbeeld geven, onder andere door het op duidelijke wijze betrachten van grote soberheid in hun beleid. Elke vorm van verspilling moet worden vermeden, door bijvoorbeeld dienstreizen te beperken tot de uiterst noodzakelijke, en op alle mogelijke wijzen te laten blijken dat de bestedingsbeperking hoge prioriteit geniet, ook in het dagelijkse doen en laten van de besturen en het overheidsapparaat.

Ook nu de overheid een verhoging heeft ingevoerd van bepaalde door de burger te betalen bijdragen voor door de overheid te verlenen diensten, is het zaak dat de overheid ook zichtbaar verbetert en efficiënter en publieksvriendelijker wordt.

Deze commissie wil niet de zoveelste commissie zijn met een mooi rapport, maar zonder een zichtbaar vervolg. Daarom doet de commissie aanbevelingen over de wijze waarop de voorgestelde activiteiten het beste kunnen worden uitgevoerd. De voorgestelde activiteiten dienen met de nodige daadkracht te worden uitgevoerd. Hiervoor is een organisatie met de juiste mensen en voldoende middelen noodzakelijk. De commissie adviseert tot de oprichting van een Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid. Dit Fonds heeft een sterk en capabel management nodig. De commissie heeft hiervoor suggesties die reeds met de regering van de Nederlandse Antillen besproken zijn.

De commissie beseft dat ook na uitvoering van de aanbevelingen van de commissie niet alle maatschappelijke problemen op de Nederlandse Antillen zijn opgelost. Dat was ook niet de reikwijdte van de commissie. De commissie heeft zich, voor wat betreft de uitvoering van het korte termijn noodprogramma, beperkt tot een inhaalslag ter verlichting van aantal noden bij de minstbedeelden en een aantal prioriteitssectoren in de maatschappij. Niet alles kan tegelijk worden aangepakt. Er

---

zijn grenzen aan de financiële middelen en aan de uitvoeringscapaciteit.

Vanzelfsprekend blijft er een permanente taak voor de overheid om collectieve voorzieningen op peil te brengen en te houden. Het is noodzakelijk dat hiervoor in de eigen begroting ruimte wordt gecreëerd. Zowel om een aantal door de commissie voorgestelde maatregelen een structureel karakter te kunnen geven, als ook om de overheidstaken waarover de commissie geen specifieke aanbevelingen doet te kunnen vervullen.

Er zal nog veel moeten gebeuren op een aantal gebieden zoals volksgezondheid, drugsproblematiek en dergelijke. De hieronder in het rapport geschetste mogelijke structurele perspectiefverbetering kan, ook op de terreinen waarvoor geen specifieke aanbevelingen worden gedaan, een positieve uitwerking hebben.

Hoofdstuk1 Een Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid
--

Inleiding: een sociaal-economisch actieprogramma

De huidige fragiele sociaal-economische situatie vraagt om acties die een positieve invloed moeten hebben op de sociale en economische ontwikkeling van de Nederlandse Antillen. Deze acties moeten worden vertaald in een sociaal-economisch actieprogramma waarmee op korte termijn van start zal moeten worden gegaan. Dit actieprogramma moet als uitgangspunt dienen voor de realisatie van een structurele verbetering in de sociale en economische ontwikkeling van de Nederlandse Antillen.

De commissie stelt een sociaal-economisch actieprogramma voor dat uit twee componenten bestaat: een noodprogramma en een structureel programma.

Het noodprogramma heeft betrekking op maatregelen die op korte termijn sociale achterstanden, met name in probleemwijken, moeten verminderen. De commissie doet aanbevelingen tot het nemen van maatregelen op het gebied van onderwijs, wijkverbetering en huisvesting, en sport. Deze activiteiten leiden tot een blijvende verbetering van de kwaliteit van het leven, met name in de achterstandswijken, en tot een impuls voor tijdelijke werkgelegenheid. Een uitwerking hiervan wordt gegeven in Hoofdstuk 2.

Ten behoeve van het structurele programma doet de commissie aanbevelingen die leiden tot economische diversificatie en tot een grotere robuustheid van de economie. Deze maatregelen zijn eveneens nodig om meer permanente werkgelegenheid te creëren. Het programma zoals door de commissie wordt voorgesteld, is niet alleen gericht op economische groei, maar ook op verandering van het patroon van de groei in de richting van meer structurele werkgelegenheid en betere condities binnen de huidige macro-economische begrenzings. Uitwerking van de structurele component van het actieprogramma wordt gegeven in Hoofdstuk 3. De commissie heeft hiervoor onder andere nuttig gebruik kunnen maken van de bevindingen van de zogeheten 'INPRO'-conferentie (Konferensha di Desishon Ekonomiko) van maart 1996 met betrekking tot het Eilandgebied Curaçao.

Het actieprogramma moet niet gezien worden als alleen maar een programma van publieke uitgaven. Elk project is geselecteerd op de bijdrage die het levert aan de verhoging van de produktieve infrastructuur en de kwaliteit van het leven, en daarbij tegelijkertijd de mogelijkheid openend voor eigen ontwikkeling in een meer gediversificeerde economie. Bij de uitwerking van dit programma is de participatie van allerlei groepen in de gemeenschap van cruciaal belang.

De keuze tot het Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid en de kenmerken ervan

Veel van de ideeën en voorgestelde activiteiten in het actieprogramma zijn overigens niet nieuw. De meerwaarde van de aanbevelingen van de commissie zit met name in de wijze waarop het actieprogramma moet worden uitgevoerd. De commissie adviseert tot de instelling van een **Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid**, dat tot doel heeft grotere doelmatigheid in de uitvoeringsstructuur te bewerkstelligen en tot grotere participatie van de betrokkenen, bijvoorbeeld in wijken en scholen, te komen.

Om dit te realiseren dient het Fonds daadkrachtig te worden geleid. Gezien het ambitieniveau van het actieprogramma is een manager van het zwaarste kaliber noodzakelijk. Hij of zij zal dienen te worden bijgestaan door een kwalitatief hoogwaardige, maar vooral ook actieve en enthousiaste staf. Er moeten snel en duidelijk beslissingen kunnen worden genomen. Het dient voor iedereen duidelijk te zijn dat er geen sprake is van 'business as usual'. Bestaande red tape dient te worden doorbroken.

De directie van het Fonds zal functioneren onder de supervisie van een zwaar bestuur dat zal worden benoemd door de Minister-President van de Nederlandse Antillen en dat onder diens directe verantwoordelijkheid valt. De bestuursleden dienen de nodige deskundigheid te bezitten op de terreinen die het Fonds bestrijkt. Het bestuur zal een onpartijdige uitstraling dienen te hebben en het vertrouwen van het publiek weten te verwerven en te behouden.

Twee andere kenmerken van het Fonds zijn het grote volume en het tijdelijke karakter. Dit laatste wordt in eerste instantie vastgesteld op drie jaar, zijnde de periode van uitvoering van de noodcomponent van het actieprogramma.

Ten slotte moet het Fonds technische deskundigheid bevatten, niet alleen ter realisering van de noodcomponent volgens hierbovengenoemde richtlijnen, maar eveneens om het opzetten van bedrijfjes, essentieel voor de structurele component van het actieprogramma, te stimuleren door bijvoorbeeld het verstrekken van concessionele leningen.

De werkzaamheden van het Fonds

Via het Fonds zullen financiële middelen en technische expertise ter beschikking worden gesteld aan ontwikkelingsprojecten, welke met name - maar niet alleen - gericht zijn op het verbeteren van sociaal-economische achterstandssituaties.

De technische assistentie zal bestaan uit assistentie bij projectvoorbereiding, onderhandelingen en projectmanagement. Er bestaat in de gemeenschap veel technische kennis bij mensen die betrokken kunnen worden bij deze vorm van publieke dienstverlening. Deze betrokkenheid kan via het Fonds worden

---

gekanaliseerd.

Uit het Fonds kunnen zowel schenkingen worden verstrekt als zachte kredieten of bijdragen in andere vorm. Deze kredieten kunnen vooral dienen voor het opzetten van bedrijfjes die de economie robuuster maken en tegelijkertijd meer werkgelegenheid creëren.

De financieringsbronnen van het Fonds

Een fonds kan pas succesvol zijn indien er geld in wordt gestort. Indien de aanbevelingen van de commissie niet leiden tot substantiële stortingen in het Fonds, heeft de commissie gefaald. Het gaat niet om papier, het komt nu aan op daden. En hier is - veel - geld voor nodig. Er is nu sprake van grote sociale nood. Deze dient dan ook snel te worden gelenigd.

Gezien de omvang van een dergelijke inhaaloperatie op korte termijn, en gegeven de ernstige toestand van de overheidsfinanciën, is financiering met uitsluitend eigen middelen een illusie. Voor de financiering van de voorgestelde maatregelen is een totaalbedrag benodigd van NAf 251 mln, uit te smeren over een periode van in principe drie jaar. Na deze periode zal voor een eventuele voortzetting van de door de commissie aanbevolen activiteiten binnen de eigen begroting ruimte moeten worden gevonden. Rekening houdend met de financiële mogelijkheden, komt de commissie tot de volgende financieringsbronnen:

Financieringsbronnen

- Nederlandse Antillen	NAf 40 mln
- Nederland	75 mln
- Nieuwe bron	135 mln
- EU	PM
- Particulieren	1 mln
Totaal	<u>NAf 251 mln</u>

Storting in het Fonds kan gefaseerd plaatsvinden op basis van liquiditeitsbehoefte, en daarmee gekoppeld aan de uitvoering van het programma. De commissie stelt stortingen van driemaandelijke tranches voor. Voor de financiers van het Fonds bestaat vanzelfsprekend de mogelijkheid om gedurende de uitvoering van het actieprogramma de doelmatigheid en doeltreffendheid te blijven toetsen, onder meer door hun vertegenwoordigers in het Fondsbestuur.

Aangezien het Fonds ook kredieten zal verlenen voor het opzetten en steunen van kleine bedrijfjes, dient het te worden aangemerkt als kredietinstelling, en valt het hiermee onder toezicht van de Bank van de Nederlandse Antillen. Een concept-onthefing van het verbod op het verlenen van kredieten ex. artikel 45, lid 2, van de Landsverordening Toezicht Bank- en Kredietwezen is opgenomen in bijlage 3.

De voorgestelde maatregelen

Het Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid geeft antwoord op de vraag: hoe? Maar even belangrijk is de vraag: wat? Daarover handelen de volgende twee hoofdstukken die hieronder zijn samengevat in tabellen met aanbevelingen voor de korte en langere termijn.

Aanbevelingen op de korte termijn

Curaçao

Activiteit	Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
1. Onderwijs					
a. Nascholing leerkrachten	gedeputeerde Onderwijs	EduAct	15 mln	1996 t/m 1998	alle leerkrachten van basisonderwijs en voortgezet onderwijs
b. Lesmateriaal en middelen	gedeputeerde Onderwijs	commissie van schoolleiders	14,3 mln	1996 t/m 1998	ten behoeve van primair onderwijs
c. Achterstallig onderhoud schoolgebouwen	gedeputeerde Onderwijs	FKP	34 mln	1996 t/m 1998	. voor de nijpendste gevallen 34 mln . voor de overige scholen circa 15 mln
2. Wijkverbetering en huisvesting					
a. Het verbeteren van de structuur in de wijken	gedeputeerde DROV	FKP	77,4 mln	1996 t/m 2000	voor alle wijken in 5 à 6 jaar te realiseren
b. Het verbeteren en bouwen van 1000 woningen	gedeputeerden Sociale Zaken	FKP	24 mln	1996 t/m 1998	totaal 200 woningen nieuwbouw, 800

Activiteit	Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
c. Het herstel van urtcentra in hun spronkelijke functie	en DROV gedeputeerde Onderwijs	Fesebako en Task Force	0,1 mln 1,0 mln	1996 t/m 1998	verbetering . training vrijwilligers . herstel gebouwen
d. Het helpen van werklozen de achterstandswijken aan rk via de banenpools	gedeputeerde Sociale Zaken	banenpool organisatie	nihil	1996 t/m 1998	in te zetten voor de in het actieprogram- ma genoemde activiteiten
e. Bevorderen oolbezoek	gedeputeerde Onderwijs	KEZ, Sociale Zaken en Task Force	0,5 mln	1996 t/m 1998	
f. Schoolwerkbegeleiding	gedeputeerde Onderwijs	KEZ en Task Force	2 mln	1996 t/m 1998	
g. Opvoedingsondersteunin	gedeputeerde Onderwijs	SIFMA en Task Force	0,54 mln	1996 t/m 1998	
h. Intensieve gezins- en geren hulp	gedeputeerde Onderwijs	Sociale Zaken en Task Force	0,4 mln	1996 t/m 1998	
i. Naschoolse opvang	gedeputeerde Onderwijs	Fesebako en Task Force	3,2 mln	1996 t/m 1998	
j. Voorschoolse educatie or kinderen van 0 - 4 jaar)	gedeputeerde Onderwijs	SIFMA en Task Force	1 mln 4,64 mln	1996 t/m 1998	. opleiding en inrichting crèches . Instapje, Opstapje en Opstap
k. Opvang jonge eenstaande moeders	gedeputeerde GGD	GGD en Task Force	0,75 mln	1996 t/m 1998	voorlichting, hulp en educatie
3. Sport					
a. Sport in de wijken	gedeputeerde Sport	Sedreko	0,175 mln 0,375 mln	1996 t/m 1998	- materiaal - inzet parttime medewerkers
b. Sport en spel op school	gedeputeerde Sport	Sedreko	0,1 mln	1996	materiaal

Activiteit	Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
c. Speciale sport- en recreatie-activiteiten	gedeputeerde Sport	Sedreko	0,095 mln	1996 t/m 1998	
d. Aanleg en verbetering van sportfaciliteiten	gedeputeerde Sport	Sedreko	3,425 mln	1996 -1997	ten behoeve van een vijftal lokaties

Overige eilandgebieden

Nadat de bestuurscolleges van alle eilandgebieden door de Minister-President op de hoogte zijn gebracht van het bestaan en het doel van de commissie, heeft de commissie alle eilandgebieden benaderd. De commissie heeft de bestuurscolleges van alle eilandgebieden verzocht een inventarisatie te maken van knelpunten op sociaal-economisch gebied. Ook is de bestuurscolleges gevraagd hierin prioriteiten aan te geven.

Deze inventarisaties zijn, ondanks herhaald verzoek van de zijde van de commissie, helaas nog niet afgerond. Om het proces niet onnodig te vertragen, kiest de commissie voor de volgende weg.

Binnen de ten behoeve van de commissie ter beschikking komende budgetten zal een bedrag per eiland worden gereserveerd. Tentatief gaat de commissie uit van de volgende bedragen per eiland per jaar:

- 60 mln Curaçao
- 10 mln Bonaire
- 15 mln Bovenwindse eilanden

Met betrekking tot Sint Maarten dient te worden aangetekend dat de in het kader van deze commissie te financieren activiteiten als complementair dienen te worden beschouwd ten opzichte van de wederopbouw-activiteiten.

In de verdere uitvoering van de aanbevelingen van de commissie zullen de activiteiten per eilandgebied nader worden ingevuld.

Aanbevelingen op de langere termijn

Activiteit	Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
1. Het stimuleren van de export van niet-toeristische diensten			p.m. (a)	1996 -	
2. Het stimuleren van export van goederen, met name naar Europa			p.m. (a)	1996 -	
3. Her-, om- en bijscholing om discrepantie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te verkleinen			p.m. (b)	1996 -	
4. Een gericht incentivesprogramma voor bedrijven en verspreiding van financiële steun aan hoger onderwijs en instellingen voor wetenschappelijk onderzoek ter bevordering van aangepaste, moderne technologie			p.m. (c)	1996 - 1998	
5. Het stimuleren van technische en zakelijke vaardigheden voor het kleinbedrijf			p.m. (c)	1996 -	
6. Afstemmen van de financiële instelverlening op de behoeften van het kleinbedrijf					
7. Toerusten van NGO's en andere organisaties om tegen concurrerende bedrijven bepaalde diensten aan het kleinbedrijf aan te bieden					
8. Integratie van beleidsinitiatieven gericht op het kleinbedrijf in programma's voor wijkverbetering en participatie					

- (a) Concessionele leningen
- (b) Ten laste van exportbedrijf. Nederlandse Antillen moeten dit vergemakkelijken en stimuleren
- (c) ...

Hoofdstuk 2 De aanbevelingen voor de korte termijn

Inleiding

Dit hoofdstuk behandelt de inspanningen die worden aanbevolen om snel een aantal sociale misstanden weg te werken. Het betreft een omvangrijke push om in één operatie, in samenhang, een aantal zaken die sociale achterstanden veroorzaken en zichtbaar maken, te verbeteren. De samenhang betreft het feit dat de activiteiten geografisch gezien gebundeld worden. En niet willekeurig, maar in de wijken waarin de sociale achterstanden het meest gevoeld worden. Binnen deze wijken wordt een verbeteringsprogramma voorgesteld op het gebied van wonen, werken, onderwijs; zorg in de breedste zin van het woord. Het realiseren van de voorgestelde activiteiten leidt ook tot werkgelegenheidseffecten op de korte termijn. De bario's moeten weer leefbaar worden. Leefbaar voor iedereen. Mogelijk gemaakt door extra inspanningen. De commissie doet voorstellen hiervoor. Maar het moet gebeuren met de mensen uit de wijk. Anders kunnen verbeteringen niet standhouden.

Het is de commissie gebleken dat de mensen op alle eilanden grote behoefte hebben aan zichtbare verbeteringen op korte termijn. Er is al veel gesproken, onderzocht en geschreven. Men wil nu actie zien.

Dat wil de commissie ook. Dat neemt evenwel niet weg dat het ambitieniveau van de commissie verder reikt. Voorkoming van herhaling is zo mogelijk nog belangrijker. Er dient dan ook direct gewerkt te worden aan het realiseren van een robuustere economie en structurele werkgelegenheid. Er moet een beter functionerende arbeidsmarkt komen. Hoofdstuk 3 handelt over de maatregelen die in dit kader belangrijk zijn.

De commissie doet voor de korte termijn aanbevelingen ten aanzien van de volgende aandachtsgebieden:

- onderwijs
- wijkverbetering en huisvesting
- sport.

Curaçao

1. Onderwijs

Goed onderwijs. Het doel is simpel verwoord, maar blijkt moeilijk realiseerbaar. De commissie zal niet het zoveelste fundamentele hoofdstuk schrijven waar het met het onderwijs naartoe moet. Wel wil de commissie randvoorwaarden helpen creëren waarbinnen beter onderwijs mogelijk wordt. Want één ding is zeker: zonder het vervullen van deze randvoorwaarden wordt goed onderwijs belemmerd. En dit leidt weer tot een negatieve beïnvloeding van factoren die moeten leiden tot permanente werkgelegenheid, hogere produktiviteit en goede aansluiting op de arbeidsmarkt.

De commissie stelt de volgende activiteiten voor.

a. Nascholing leerkrachten

De commissie stelt een grootscheepse gestructureerde nascholing voor die moet leiden tot deskundigheidsbevordering teneinde een decennialang opgebouwde kwalitatieve achterstand bij leerkrachten in te lopen. Het programma zal drie jaar omvatten. De doelgroep bestaat uit alle onderwijsgeevenden, zowel in het basisonderwijs als in het voortgezet onderwijs. Gezien de goede ervaringen die zijn opgedaan bij een schoolleiderstraining door EduAct, kan deze organisatie het voortouw nemen bij de opzet en uitvoering van het door de commissie voorgestelde nascholingsprogramma.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Onderwijs	EduAct	15 mln	1996 t/m 1998	alle leerkrachten van basisonderwijs en voortgezet onderwijs.

b. Lesmateriaal en leermiddelen

Voor het verantwoord kunnen geven van onderwijs zijn deugdelijk en modern lesmateriaal en leermiddelen noodzakelijk. Op verzoek van de commissie heeft een commissie van schoolleiders van het primair onderwijs (kleuter-, basisonderwijs en speciaal onderwijs) een inventarisatie gemaakt van de behoefte aan leermiddelen en materialen. Met medewerking van de schoolbesturen heeft deze commissie alle scholen bij de inventarisatie betrokken. De totale behoefte is door deze commissie becijferd op NAF 14,3 mln.

In de uitvoering zal in overleg met de betrokkenen worden bepaald welke materialen en leermiddelen op welk moment moeten worden besteld. De coördinatie van de uitvoering kan in handen worden gegeven van de commissie van schoolleiders die ook voor de inventarisatie verantwoordelijk is geweest.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Onderwijs	commissie van schoolleiders	14,3 mln	1996 - 1998	ten behoeve van alle scholen van het primair onderwijs

---

c. Achterstallig onderhoud van de schoolgebouwen

De huisvestingssituatie van veel scholen is erbarmelijk. De overheid heeft uit geldgebrek nagelaten om het allernoodzakelijkste onderhoud te verrichten om achteruitgang tegen te gaan. Deze situatie moet worden gekeerd. De huisvestingssituatie is het nijpends op een dertigtal scholen, zijnde 20% van het totaal. Deze scholen omvatten 80% van het achterstallig onderhoud. Met het terugbrengen van deze scholen in een redelijke staat is een bedrag gemeoid van in totaal NAF 34 mln. In een periode van drie jaar dient dit achterstallig onderhoud te worden uitgevoerd. In een later stadium dient het achterstallig onderhoud in de overige scholen te worden aangepakt. Het herstel hiervan is minder urgent en ook per school kleiner van omvang. Voor deze scholen samen worden de kosten van achterstalligheid geschat op zo'n NAF 15 mln.

In de verdere uitwerking hiervan dient onder andere te worden gezien of een deel van de benodigde middelen door middel van een (zachte) lening kan worden verstrekt. In de uitvoering kan gebruik worden gemaakt van de Stichting Onderhoud Scholen (thans in oprichting), waar de verbetering van de huisvestingssituatie van scholen een belangrijke doelstelling is.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Onderwijs	FKP	34 mln	1996 t/m 1998	. voor de nijpendste gevallen 34 mln. . voor de overige scholen worden de kosten geschat op 15 mln

2. Wijkverbetering en huisvesting

De wijk is voor de commissie het aangrijppingspunt voor een samenhangend geheel van maatregelen om sociale achterstanden aan te pakken. De commissie 'Oumento di Partisipashon den Desaroyo'¹ heeft onder andere onderzocht welke wijken in een achterstandssituatie verkeren. Onze commissie stelt op grond hiervan in een achttiental wijken² maatregelen voor die moeten leiden tot verbetering van de achterstandssituatie.

Onder de verzamelnaam wijkverbetering en huisvesting stelt de commissie de volgende maatregelen voor.

---

1 De commissie 'Oumento di Partisipashon den Desaroyo' is 27 oktober 1995 door het Bestuurscollege van Curaçao ingesteld met als taak een plan op te stellen waarin structurele maatregelen worden voorgesteld die gericht zijn op oplossingen om de participatie van bijzondere groepen binnen de samenleving te vergroten.

2 Seru Fortuna, Paradijs, Kanga/Dein, Rosendaal, Wishi, Otrobanda, Berg Altena, Koraal Specht, Seru Grandi, Soto, Souax, Rooi Santu, Flip, Lelienberg, St. Michiel, Piscadera Baai, Buena Vista, Montaña Abou.

---

a. Het verbeteren van de infrastructuur in de wijken

Deze maatregel omvat het asfalteren, het aanleggen c.q. verbeteren van straatverlichting, het houden van een grote schoonmaak, alsmede het neerhalen van leegstaande, vervallen panden in een aantal achterstandswijken. Mocht de wetgeving daartoe niet voldoende zijn, dan zal deze op korte termijn moeten worden aangepast. Met de maatregel wordt, naast de verbetering van de infrastructuur zelf, beoogd de sociale controle te vergroten en daarmee een verhoogd veiligheidsgevoel te creëren.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde DROV	FKP	77,4 mln	1996 t/m 2000	Voor alle wijken in 5 à 6 jaar te realiseren.

b. Het verbeteren en bouwen van 1000 woningen

Wijkverbetering kan niet zonder woningverbetering of nieuwbouw. De commissie stelt voor over te gaan tot verbetering en nieuwbouw van 1000 woningen, verdeeld over de 18 achterstandswijken. De kosten hiervan worden geschat op Naf 24 mln³. De nieuwbouw en verbetering van de 1000 woningen dient in 3 jaar te worden gerealiseerd.

De commissie beveelt tevens aan om bij de verdeling van woonruimte in de achterstandswijken een aantal huizen toe te wijzen aan bepaalde beroepsgroepen, zoals onderwijzers, politie- en beveiligingsfunctionarissen, sociaal werkers en dergelijke. Hiermee kan de sociale controle en de veiligheid in deze wijken worden vergroot.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerden Sociale Zaken en DROV	FKP	24 mln	1996 t/m 1998	Totaal 200 woningen nieuwbouw, 800 verbetering

---

3

Uitgaande van nieuwbouw van 200 woningen à Naf 50.000 en woningverbetering van 800 woningen à Naf 17.500.

---

c. Het herstel van buurtcentra in hun oorspronkelijke functie

De buurtcentra dienen als recreatie- en vormingscentra een belangrijke rol te spelen in de sociaal-educatieve ontwikkeling in de wijk.

De commissie stelt voor ten laste van het noodprogramma trainingen voor vrijwilligers te verzorgen. De kosten hiervan worden geraamd op NAF 100.000. Voor het noodzakelijke herstel van de gebouwen wordt een bedrag geraamd van NAF 1 mln.

De commissie wijst met nadruk op een goed gebruik en beheer van de buurtcentra. Dit vereist een organisatie of bestuur dat op dit gebruik en beheer kan worden aangesproken. De commissie acht dit noodzakelijk voor de duurzaamheid van het herstel.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Onderwijs	Fesebako en Task Force	100.000 1.000.000	1996 t/m 1998	. training vrijwilligers . herstel gebouwen

d. Het helpen van werklozen uit de achterstandswijken aan werk via de banenpools

De commissie acht het van groot belang dat voor de uitvoering van de werkzaamheden in het kader van het korte termijn noodprogramma zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van mensen zonder werk uit de wijk waar de activiteiten worden verricht. Het inzetten van deze mensen kan geschieden via de banenpools.

Aangezien het reguliere activiteiten betreft van de banenpoolorganisatie, zijn er geen extra kosten voor deze activiteit geraamd.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Sociale Zaken	banenpool organisatie	nihil	1996 t/m 1998	in te zetten voor de in het actieprogramma genoemde activiteiten

e. Bevorderen schoolbezoek

Het betreft het wegnemen van factoren die het schoolbezoek van een aantal kinderen belemmeren.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Onderwijs	KEZ/Sociale Zaken en Task Force	500.000	1996 t/m 1998	

f. Schoolwerkbegeleiding

Het gaat hierbij met name om het aanbieden van extra begeleiding op het gebied van taal, rekenen en communicatie aan leerlingen uit achterstandswijken.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Onderwijs	KEZ en Task Force	2.000.000	1996 t/m 1998	

g. Opvoedingsondersteuning

Het betreft het bieden van opvoedingsondersteunende programma's aan ouders en andere opvoeders.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Onderwijs	SIFMA en Task Force	540.000	1996 t/m 1998	

h. Intensieve gezins- en jongerenhulp

Het gaat hierbij onder andere om hulp gericht op training voor een geordende huishouding, zoals bijvoorbeeld gezinsbudgettering, voedings- en eetgewoonten en dergelijke.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Onderwijs	Sociale Zaken en Task Force	400.000	1996 t/m 1998	

---

i. Naschoolse opvang

Het doel van de naschoolse opvang is het bieden van een middagopvang-programma aan kinderen van de basisschoolleeftijd in de achterstandswijken. In dit programma zullen de aspecten veiligheid, ontwikkeling, bewustwording en ontspanning worden verwerkt. De opvang biedt de kinderen een alternatief voor het op straat rondhangen. Tevens kunnen problemen van kinderen worden geconstateerd en, al dan niet via doorverwijzing, worden aangepakt.

De leid(st)ers van de opvang wordt een training aangeboden. Ook de ouders van de kinderen dienen intensief betrokken te worden bij de opvang, mede ten behoeve van zelfwerkzaamheid en om pedagogische redenen.

In het project zijn de kosten van inventaris en materialen opgenomen. Ook de personele lasten komen gedurende de duur van het programma ten laste van het Fonds, waarbij gedurende deze periode de zinvolheid van de opvang aan moet worden getoond. Als de activiteiten hun waarde hebben bewezen, dienen de kosten op een andere wijze te worden gedragen. Dit kan enerzijds door een groter beroep te doen op vrijwilligers en anderzijds door het verkrijgen van prioriteit binnen de begroting van de eilandelijke overheid.

De commissie adviseert de organisatie van het project in handen te leggen van de Task Force en Fesebako, gezien hun ervaringen met de buurtcentra.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Onderwijs	Fesebako en Task Force	3.200.000	1996 t/m 1998	

j. Voorschoolse educatie (voor kinderen van 0 - 4 jaar)

In het korte termijn noodprogramma wordt grote prioriteit gegeven aan onderwijs. Toch kunnen ook activiteiten in de periode voor school een bijdrage leveren aan voorkoming van sociale problematiek. Vandaar de aandacht in het noodprogramma voor crèches en voorschoolse educatieprogramma's in achterstandswijken.

De commissie streeft een verbetering na van de bestaande crèches. Zowel op het gebied van de opleiding van de leidsters, als op het gebied van de inrichting (inclusief speel materiaal). De commissie stelt voor een bedrag van NAF 1 mln ter beschikking te stellen, met name voor de crèches in de achterstandswijken. Met betrekking tot de particuliere speelschooltjes kan worden gedacht aan het aanbieden van een lening voor het verbeteren van de inrichting.

De commissie adviseert tevens dat er snel een wettelijke regeling wordt

---

vastgesteld waarin de mininale eisen zijn opgenomen waaraan een crèche moet voldoen.

Ten aanzien van de voorschoolse educatieprogramma's stelt de commissie voor om in een aantal achterstandswijken te starten met de programma's 'Instapje', 'Opstapje' en 'Opstap'. Het belang van deze programma's zit in het verkrijgen van een gelijkwaardiger start voor de kinderen als zij naar school gaan. Tevens worden de ouders opvoedingsvaardigheden bijgebracht. Een neveneffect hiervan is dat ouders hierdoor meer zelfvertrouwen krijgen en uit ervaring is gebleken dat ouders zich dan meer inzetten voor verbetering van de eigen woonomgeving. De totale kosten voor de periode 1996 tot en met 1998 worden becijferd op NAF 4,64 mln. Tijdens de duur van het noodprogramma zal de zinvolheid van de programma's kunnen worden aangetoond. Hierna zal de eventuele voortzetting van de programma's op andere wijze moeten worden gefinancierd. Evenals bij de naschoolse opvang kan gedacht worden aan een groter beroep op vrijwilligers of het verkrijgen van prioriteit binnen de eilandelijke begroting.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Onderwijs	SIFMA en Task Force	1.000.000 4.640.000	1996 t/m 1998	. opleiding en inrichting crèches . Instapje, Opstapje en Opstap

k. Opvang jonge alleenstaande moeders

Jonge alleenstaande moeders hebben een moeilijke positie in de samenleving. De hiermee samenhangende problematiek moet integraal worden aangepakt: door middel van voorlichting, hulp en educatie. Door het in een vroeg stadium geven van informatie en steun, kan tevens een preventieve functie worden vervuld ter voorkoming van herhaling. Het kan ook bijdragen aan een positiever zelfbeeld van de jonge moeders, met mogelijke positieve gevolgen voor hun functioneren in de samenleving.

De commissie adviseert voor een programma gericht op de opvang van jonge alleenstaande moeders, met name in achterstandswijken, een bedrag van NAF 0,75 mln ter beschikking te stellen.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde GGD	GGD en Task Force	750.000	1996 t/m 1998	

3. Sport

Sportbeoefening betekent voor een groot deel van de gemeenschap een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding en levert hiermee een positieve bijdrage aan de kwaliteit van het bestaan. Sport is te beschouwen als één van de kernen van het sociaal-culturele leven.

De commissie beoogt met de voorgestelde maatregelen op dit terrein de verhoging van de participatie aan sport en sportieve recreatie, met speciale aandacht voor (bewoners van) achterstandswijken. Dit impliceert tevens de aanleg van nieuwe faciliteiten. Hierbij zal rekening dienen te worden gehouden met bereikbaarheid, bevolkingsdichtheid en bevolkingssamenstelling. Ook worden in de voorstellen van de commissie de mogelijkheden voor de georganiseerde (waaronder de wedstrijd-) sport vergroot.

Doelgroepen van de maatregelen zijn met name jongeren in het algemeen, werkloze jongeren en sportverenigingen, al dan niet participierend in overkoepelende sportbonden.

De commissie vraagt met name aandacht voor een goed gebruik en beheer van de sportfaciliteiten. Dit moet bestuurlijk worden ingebed, zodat er een aanspreekbare organisatie voor het gebruik en beheer is. In het verleden heeft het ontbreken hiervan te dikwijls geleid tot een snelle verloedering van gebouwen en terreinen.

De commissie stelt de volgende stimuleringsmaatregelen voor:

a. Sport in de wijken

Sport in de wijken biedt de jeugd de mogelijkheid zich te ontwikkelen in één der takken van sport. De dienst voor sport Sedreko verzorgt deze mogelijkheden op dit moment in 64 wijken en schakelt hiervoor onder andere werkloze jongeren in die parttime tegen betaling leiding en instructie geven aan jongeren in de wijken.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Sport	Sedreko	175.000 375.000	1996 t/m 1998	- benodigd materiaal - inzet parttime medewerkers

b. Sport en spel op school

Ten behoeve van sport en spel op school adviseert de commissie een bedrag van Naf 100.000 ten behoeve van materiaal uit te trekken. De uitvoering van het programma zal geschieden door Sedreko die reeds op een aantal scholen ervaring heeft opgedaan.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Sport	Sedreko	100.000	1996	benodigd materiaal

c. Speciale sport- en recreatie-activiteiten

Via speciale intereilandelijke activiteiten wordt beoogd voor verschillende leeftijdscategorieën takken van sport te promoten en de gemeenschap extra recreatieve mogelijkheden te bieden. Het betreft onder andere wandelmarsen, beachbal, strandvolleybal, wielrennen voor gezinnen en dergelijke.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Sport	Sedreko	95.000	1996 t/m 1998	

d. Aanleg en verbetering van de sportfaciliteiten

Op basis van een inventarisatie en prioriteitenstelling door Sedreko beveelt de commissie op een vijftal lokaties de aanleg c.q. verbetering van sportfaciliteiten aan: Sentro Deportivo di Korsou, Westpunt, Suffissant, Jan Doret en Groot Sint Joris.

Bestuurlijk verantwoordelijke	Trekker uitvoering	Kosten	Planning	Opmerkingen
gedeputeerde Sport	Sedreko	3.425.000	1996 - 1997	Ten behoeve van een vijftal lokaties

Overige eilandgebieden

Zoals in Hoofdstuk 1 gemeld, vinden thans op alle eilandgebieden inventarisaties plaats van knelpunten op sociaal-economisch gebied. Door de bestuurscolleges dienen hierin de prioriteiten te worden bepaald. Zoals reeds opgenomen, is binnen het totale actieprogramma geld voor alle eilandgebieden gereserveerd. In de verdere uitvoering van de aanbevelingen van de commissie zullen de activiteiten per eilandgebied nader worden ingevuld.

Korte termijn werkgelegenheidseffecten

De hierboven door de commissie voorgestelde activiteiten leiden tot een structurele verbetering van de kwaliteit van het bestaan. Dit wordt met name zichtbaar in de achterstandswijken, zowel door fysieke verbeteringen als door verbeteringen op het sociaal-culturele en sociaal-educatieve vlak.

Hiernaast leidt de uitvoering van de activiteiten tot korte termijn werkgelegenheidseffecten. Het is zaak om bij de invulling van deze werkgelegenheid met name een beroep te doen op de mensen zonder werk, en met een onderstandsuitkering, in de desbetreffende wijken. Uitvoering hiervan kan plaatsvinden via de banenpools. Het mes snijdt aan twee kanten: de door de commissie voorgestelde activiteiten komen tot stand en de mensen die het uitvoeren komen uit hun armoedesituatie.

De tijdelijke werkgelegenheidseffecten als gevolg van de maatregelen op de korte termijn worden becijferd op 670 mensjaren additioneel.

De als gevolg van de voorgestelde activiteiten gecreëerde tijdelijke werkgelegenheid dient evenwel te worden opgevolgd door structurele werkgelegenheid om ook blijvend perspectief te kunnen bieden. In het volgende hoofdstuk worden aanbevelingen die hiertoe moeten leiden verder uitgewerkt. Ook bij de in dit hoofdstuk opgenomen aanbevelingen vormt het in Hoofdstuk 1 gepresenteerde Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid het instrument om deze aanbevelingen met succes te kunnen uitvoeren.

Hoofdstuk 3 De aanbevelingen voor de lange termijn:

Economische structuur en werkgelegenheid

I. De traditionele economische pilaren van de Nederlandse Antillen

Inleiding

De Antilliaanse economie kenmerkt zich van oudsher door handel en dienstverlening. Daarnaast heeft de olieraffinage, voornamelijk op Curaçao, een belangrijke rol gespeeld in de economische ontwikkeling. Op St. Eustatius en Bonaire is olieoverslag belangrijk. Het aandeel van het toerisme in de economie groeit nog steeds en is met name voor St. Maarten en Bonaire de belangrijkste sector.

Op Curaçao speelt de haven, met onder andere de activiteiten opslag en doorvoer van cargo, bunkeractiviteiten en ook scheepsreparatie bij de Curaçaose Dokmaatschappij, een voorname rol in de economie.

De financiële dienstverlening, die voornamelijk op Curaçao is geconcentreerd, draagt nog steeds substantieel bij aan de economische activiteiten van de Nederlandse Antillen.

Toekomstverwachtingen

1. Toerisme

De toeristische sector zal belangrijk blijven in de economische ontwikkeling van de Nederlandse Antillen. Op Curaçao zal de groei zeer geleidelijk plaatsvinden gezien de beperkingen die deze sector kent (gering aantal hotelkamers, beperkt promotiebudget, geen optimale luchtverbindingen, etc.). Ook het feit dat het toerisme op Curaçao niet de enige economische pilaar is, maakt dat er beleidsmatig niet alleen op deze sector geconcentreerd wordt.

Op Bonaire zal de groei zich voortzetten, gezien het belang dat er aan deze economische activiteit wordt gehecht en het specifieke marktsegment dat Bonaire heeft als duikbestemming en natuureiland. Voor wat betreft St. Maarten is de verwachting dat het eiland na de wederopbouw weer op volle capaciteit zal gaan opereren.

2. Internationale dienstverlening

Op Curaçao zullen de fiscale structuur en de regionale concurrentie de activiteiten in de financiële sector doen stabiliseren. De uitkomsten van de onderhandelingen in verband met het Nieuw Fiscaal Raamwerk zullen bepalend zijn voor de

---

ontwikkelingen in deze sector. Met name zal veel aandacht moeten worden besteed aan de te sluiten verdragen met andere landen.

3. Oliesector

De oliesector zal belangrijk blijven voor de Nederlandse Antillen. Olieraffinage zal op Curaçao na de verlenging van het huurcontract met PdVSA in ieder geval voor 20 jaar voortgezet worden, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan.

Voor een beperkte periode zullen er vanwege de nodige investeringen in de raffinaderij extra activiteiten plaatsvinden in deze sector. Een belangrijk deel van de arbeiders zal echter tijdelijk uit het buitenland moeten worden aangetrokken vanwege de beperkte lokale beschikbaarheid van gekwalificeerde arbeidskrachten. Werkgelegenheid in de oliesector zal op termijn teruglopen vanwege het voornemen van de ISLA om enkele honderden arbeidskrachten af te laten vloeien in verband met de nodige verbetering van de efficiency en de daarmee gepaard gaande kapitaalintensieve investeringen.

Ook de olieoverslag-activiteiten op Bonaire en St. Eustatius zullen voortgezet worden. Deze zullen belangrijk blijven voor de economie van deze eilanden.

4. Transportsector/haven

De verwachting is dat scheepsreparatie geen groei meer zal doormaken, gezien de concurrentie in deze sector. De rol van op- en overslag van goederen zal wel beperkt groeien, gezien de strategische ligging van de Curaçaose haven en de noodzakelijke investeringen om het concurrerend te houden. Ook de bunkeractiviteiten zullen verder groeien.

De traditionele pilaren van de economie van de Nederlandse Antillen zijn in de laatste jaren onderhevig geweest aan veel concurrentie uit de regio.

- Voor wat betreft het toerisme oefenen bestemmingen zoals Cuba, Puerto Rico, Aruba en Jamaica een grote aantrekkingskracht uit op met name Amerikaanse toeristen.
- In de wijde Amerikaanse en Caribische regio zijn ongeveer 25 droogdokken die dezelfde mogelijkheden bieden als de Dokmaatschappij op Curaçao.
- Ook raffinagecapaciteit is er in de regio in voldoende mate aanwezig.
- Voor wat betreft de financiële sector is sprake van concurrentie uit de Britse Maagdeneilanden, Kaaiman Eilanden, Bahamas en Aruba.

II. De economische ontwikkeling van de Nederlandse Antillen en de mate van diversificatie

De economische ontwikkeling van 1990 - 1995

De economie van de Antillen kende een gestage groei in het begin van de jaren negentig. Na de contractie in 1993, als gevolg van een afname in de activiteiten van de exportsectoren en het gevoerde inningsbeleid met betrekking tot achterstallige belastingen door de overheid, namen de economische activiteiten in de jaren 1994 en 1995 (volgens voorlopige schattingen), gematigd, weer toe.

Genoemde groei ging gepaard met een accentverschuiving van het industriebeleid: het importvervangende industriebeleid werd vervangen door exportgerichte strategieën. Ondanks de professionalisering van de aanpak, onder andere door het lanceren van een programma (het zogeheten Business Development Scheme), vonden er geen noemenswaardige investeringen plaats (zie tabel 1).

Tabel 1 Netto investeringen in vaste activa op de Nederlandse Antillen (x mln)

1990	1991	1992
435	434	398

CBS

Het 'Business Development Scheme' werd in 1990 geïnitieerd met als doel het aantrekken van bedrijven, voornamelijk in de sectoren handel en distributie, industrie, en export-gerelateerde diensten.

Ook bij dit programma heeft men geconstateerd dat de hoge produktiekosten een van de knelpunten vormen. Dit is onder meer het gevolg van het feit dat de meeste grond- en hulpstoffen geïmporteerd moeten worden. Daarnaast is de stijging van de arbeidskosten de laatste jaren niet in lijn geweest met de stijging van de arbeidsproductiviteit.

Hierdoor is de concurrentiepositie van de Nederlandse Antillen achteruitgegaan. In het Carana-rapport⁴ worden nog enkele andere knelpunten opgesomd, zoals het gebrek aan specialisme, een niet modern telecommunicatiesysteem, beperkte mogelijkheden tot bijscholing van het personeel en de bureaucratie.

Andere factoren, zoals een weinig flexibele ontslagwetgeving, doen de voordelen,

---

⁴'Sustaining growth of Curaçao's economy in the 1990's; principal challenges and strategic guidelines', maart 1993, geeft de resultaten van een workshop gehouden in november 1992. De bedoeling van het rapport is om een discussie te stimuleren over de middellange economische strategieën voor een stabiele groei en betere concurrentiepositie voor Curaçao.

---

zoals de tax-holiday voor exportgeoriënteerde bedrijven en andere financiële incentives, deels teniet gaan. Het gevolg hiervan is dat de economische structuur van de Antillen weinig verandering heeft ondergaan.

III. De arbeidsmarkt

Op de Antillen blijkt er een kwalitatieve discrepantie te bestaan tussen de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt⁵. Er is sprake van een hoge werkloosheid die gepaard gaat met een hoog aantal vacatures.

De werkloosheid bedroeg in 1987 op Curaçao 27%. Het aantal werkzoekenden bedroeg 16.982, vergeleken met 12.006 in 1981 (gegevens Census). Het aantal werkenden was in deze periode gedaald van 47.290 tot 41.760. Dit kan worden verklaard door zo'n 1000 ambtenaren die in 1987 zijn ontslagen in verband met de reductie van de overheidsuitgaven, alsmede door de ontslagen, onder andere als gevolg van reorganisaties, bij grote bedrijven zoals de ALM, de Dokmaatschappij en de olieraffinaderij.

Sinds 1988 wordt er een nieuwe definitie gehanteerd voor werkloosheid die meer in overeenstemming is met de richtlijnen van de ILO. Volgens deze nieuwe definitie bedroeg het werkloosheidspercentage in 1988 24% op Curaçao. Op Bonaire was dit 16%, op St. Maarten 8%, op St. Eustatius 16% en op Saba 2%.

De volgende tabellen geven de ontwikkeling weer van enkele indicatoren van de arbeidsmarkt op Curaçao en Bonaire.

Tabel 2 Indicatoren arbeidsmarkt op Curaçao (percentages)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Werkloosheid	24	21	18	14	14	14	13	13
Jeugdwerkloosheid	54	45	39	30	30	26	28	
Participatie	37	38	41	41	41	42	43	42
Reële groei BNP	1.0	8.0	1.5	1.6	2.6	-0.2	2.5	1.2

CBS

---

⁵ Vacature-onderzoek 1995

Tabel 3 Indicatoren arbeidsmarkt op Bonaire (percentages)

	1992	1994
Werkloosheid	8	6
Participatie	47	51

CBS

Het werkloosheidspercentage op Curaçao was in 1995 gedaald tot 13%, vergeleken met 24% in 1988. Ook het jeugdwerkloosheidspercentage (15-24 jaar) is gedaald van 54% in 1988 tot 28% in 1994. Daarnaast steeg de participatiegraad van 37% in 1988 tot 42% in 1995.

De grote daling van de werkloosheid in de jaren 1988-1991 dient te worden verklaard uit de reële groei van de Antilliaanse economie in die periode. Met name de piek in 1989, toen de economie reëel met 8% groeide, is van groot belang geweest voor de daling van de werkloosheid in de jaren erna. Nadat de uitzonderlijke economische groei tot stilstand is gekomen, handhaaft de werkloosheid zich op een constant, hoog, niveau. Dit is waarschijnlijk te wijten aan het feit dat in de traditionele sectoren, met name de olieraffinage, een reorganisatieproces is gestart, gericht op het minder arbeidsintensief maken van het productieproces.

Gelet op deze ontwikkelingen zal verlaging van de werkloosheid in nieuwe economische activiteiten, en derhalve in diversificatie, dienen te worden gevonden. In onderdeel IV van dit hoofdstuk worden ten aanzien van deze diversificatie aanbevelingen gedaan.

Uit het Vacature-onderzoek 1995 (CBS, zie tabel 4) blijkt dat in de zakelijke dienstverlening, de industrie, de horeca en de groot- en kleinhandel de meeste vacatures zijn. De grootste vraag gaat uit naar veiligheidsbeambten, machinemonteurs, winkerverkopers, restaurantpersoneel, verzekeringsagenten, inkopers en taxateurs. De vacatures stellen als minimale eis een LTS- of MAVO-opleiding.

Nadere analyse van de vacatures levert het volgende op (bron: niet gepubliceerd CBS-materiaal). Voor 44% van de vacatures is geen werkervaring vereist. Voor 21% van de vacatures is meer dan 3 jaar ervaring vereist, met name in de hogere functies. Ruim 12% van de vacatures betreft werkervaringsplaatsen voor jongeren. Hiernaast valt nog op te merken dat in ruim 30% van de vacatures er geen leeftijdseisen gesteld worden, terwijl voor ongeveer 20% een minimum leeftijdseis van 25 jaar wordt gesteld.

Tabel 4 Vacatures naar bedrijfstak

	Curaçao	Bonaire	Sint Maarten
Landbouw, veeteelt, visserij, mijnbouw	22	0	2
Industrie	223	8	25
Openbare nutsbedrijven	20	2	2
Bouwnijverheid en installatiebedrijven	44	38	41
Groot- en kleinhandel	215	91	126
Hotel- en restaurantwezen	88	33	6
Transport-, opslag-, en commun. bedrijven	61	5	5
Financiële en overige zakelijke diensten	77	3	60
Overige zakelijke diensten	166	28	17
Onderwijs (privéscholen)	2	0	0
Gezondheidszorg	78	11	0
Overige diensten	87	5	2

CBS, Vacature-onderzoek 1995 (Het onderzoek is gericht op de bedrijven; de overheid vormt geen deel van het onderzoek.)

Nieuwe economische ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in een aantal sectoren op korte termijn

Van de belangrijkste sectoren wordt hieronder een korte beschrijving van de toekomstige arbeidsmarktontwikkelingen geschetst.

a. De toeristische sector

In de toeristische sector zal zeer waarschijnlijk de vraag naar arbeid blijven toenemen. Deze zeer arbeidsintensieve sector biedt werkgelegenheid aan lager personeel dat uit de lokale arbeidsmarkt kan worden aangetrokken. Indien men een verdere groei van werkgelegenheid in deze servicegevoelige branche wil bewerkstelligen, zal het personeel echter adequaat moeten worden opgeleid. Het management of het hoger kader wordt nog steeds voor het merendeel uit het buitenland aangetrokken. Een mogelijke verklaring hiervoor is de specialistische aard van het hotelmanagement. Om dit te veranderen kan de overheid, bijvoorbeeld via een gericht studiebeurzenbeleid, Antillianen stimuleren om de hiervoor relevante studies te volgen.

b. De financiële sector

De financiële sector biedt werkgelegenheid aan het middenkader en hoger kader

---

(voornamelijk administratief personeel). De arbeidsmarkt kan aan de vraag van het middenkader voldoen. Het hoger kader wordt daarentegen merendeels uit het buitenland aangetrokken. Ook hiervan ligt de oorzaak in de specialistische aard van sommige functies. In dit kader is het belangrijk dat er voor Antillianen opleidingsprogramma's beschikbaar zijn voor leidinggevende functies in de financiële sector. Wellicht kan de UNA, eventueel in samenwerking met het bedrijfsleven en met buitenlandse opleidingsinstituten, hierin een rol spelen.

c. De industriële sector

In de metallurgische sector worden geen belangrijke nieuwe ontwikkelingen verwacht. Bij de Curaçaose Dokmaatschappij zullen in piektijden buitenlandse arbeiders worden aangetrokken. Hetzelfde geldt voor de raffinaderij. Het vaste personeel zal worden gereduceerd met 300 man.

Het zogenoemde BOO-project (bouw energiecentrale op de Isla-raffinaderij) zal grotendeels worden gerealiseerd door middel van geïmporteerde kapitaalintensieve investeringen. Het aandeel van arbeid in het geheel zal beperkt zijn.

d. De transportsector

In de transportsector zal bij de ALM het aantal werknemers teruggebracht worden, zodanig dat een efficiënt opererende onderneming bereikt wordt. Het voornemen bestaat om enige honderden werknemers af te laten vloeien.

e. De overheid

Bepaalde ambtelijke functies en leidinggevende posities blijven vaak onvervuld en dienen met uit het buitenland (voornamelijk Nederland) aangetrokken personeel te worden vervuld. Hiernaast is de overheid voornemens om het apparaat substantieel af te slanken als gevolg van de nijpende financiële situatie bij de overheid.

Arbeidsmarkt en scholing

Er bestaat een discrepantie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Ter illustratie hiervan dient onder andere onderstaande (onvertaald; uit Statistical Yearbook 1995, CBS):

Tabel 5 Curaçao: employed/unemployed population by level of education in 1994

	Employed	Percentage	Unemployed	Percentage
Elementary education	7.634	14	1.549	19
Secondary education first stage:				
- completed	22.547	41	3.199	40
- uncompleted	7.681	14	2.303	29
Secondary education second stage	9.688	18	900	11
Higher education first stage	4.498	8		
Higher education second stage	1.631	3		
Unknown	1.042	2	88	1
Total	54.721	100	8.039	100

CBS: Statistical Yearbook of the Netherlands Antilles 1995

Tabel 6 Bonaire: employed/unemployed population by level of education in 1994

	Employed	Percentage	Unemployed	Percentage
Elementary education	1.281	23	62	19
Secondary education first stage:				
- completed	2.263	40	124	38
- uncompleted	759	13	83	25
Secondary education second stage	751	13	48	14
Higher education first stage	476	9		
Higher education second stage				
Unknown	85	2	13	4
Total	5.615	100	330	100

CBS: Statistical Yearbook of the Netherlands Antilles 1995

Uit de tabellen 5 en 6 blijkt dat op Curaçao ongeveer 90% van de mensen zonder werk maximaal een 'secondary education first stage' (MAVO, LTS, e.d.) heeft genoten. Op Bonaire is dit ruim 80%. Zowel op Curaçao als op Bonaire heeft 40% van de werklozen een afgemaakte 'secondary education first stage'-opleiding.

Van de werklozen met een 'secondary education second stage' (HAVO, VWO, MTS, e.d.) heeft 26% een voltooide MTS-opleiding, terwijl 6% een voltooide HAVO-opleiding heeft genoten. Van de werkloze MTS-ers heeft ongeveer 65% de studierichting bouwkunde gevolgd.

De mismatch tussen scholing en arbeidsmarkt blijkt onder andere uit de bevinding van het vacature-onderzoek dat voor veel vacatures een minimale opleiding van MAVO of LTS is vereist, terwijl er volgens bovenstaande tabellen betrekkelijk veel mensen zijn met minimaal een dergelijke opleiding maar zonder werk.

Verder blijkt dat sommige arbeidsplaatsen voor lager opgeleid personeel door (ook illegale) buitenlandse werknemers worden opgevuld.

Om deze ontwikkeling tegen te gaan is het noodzakelijk de volgende maatregelen te treffen:

- a. Er dient een duidelijke aansluiting te komen tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Het is noodzakelijk om op korte termijn het MBO uit te bouwen en het LBO te moderniseren om te voorkomen dat MAVO- en LTS-afgestudeerden niet in het arbeidsproces kunnen worden opgenomen.
- b. Er dient meer nadruk te worden gelegd op om-, her-, en bijscholing van de werklozen om hen in staat te stellen op een adequate manier in het arbeidsproces te participeren.
- c. Er dient te worden voorkomen dat (illegale) buitenlandse arbeidskrachten vacatures opvullen die ook door lokale krachten, al dan niet na om- en bijscholing, kunnen worden vervuld. Dit geldt met name voor lager opgeleid personeel, met name in het hotel- en restaurantwezen, de bouwsector en de dienstverlening.
- d. Het onderwijsbeleid moet erop gericht zijn om niet alleen lager personeel en middenkader op te leiden, maar ook hoger kader en management.

Indien deze maatregelen achterwege blijven, is het risico groot dat ieder sociaal-economisch beleid het werkloosheidsprobleem niet zal oplossen.

Aanpassingen in de arbeidswetgeving

In het kader van flexibilisering van de arbeidsmarkt en bestrijding van jeugdwerkloosheid zijn de volgende wetten aangepast of ter bespreking voorgelegd aan de eilandgebieden.

- Ontslagwet

De verouderde Ontslagwet (P.B. 1972, No. 111) is op onderdelen herzien. Deze herziening is in werking getreden per 1 maart 1996. De wijziging houdt in dat de maximale duur van een normale behandeling van een ontslagaanvraag wordt verkort naar 6 weken. In uitzonderlijke gevallen kan deze worden verlengd tot maximaal 12 weken.

- Lei di Bion

Om de jeugdwerkloosheid te bestrijden wordt gewerkt aan de wettelijke regeling 'Lei di Bion'. Deze wet biedt de ondernemer een vrijstelling voor het betalen van sociale premies bij indienstneming van een jonge kracht. De eilandgebieden

---

nemen de verplichting op zich om deze sociale premies te betalen. De wet zal nog moeten worden aangenomen door de eilandgebieden.

- Banenpool

De banenpools zijn bedoeld om langdurig werklozen (3 jaar en langer) betaalde arbeid aan te bieden op een boventallige plaats in de collectieve sector. Het gaat om mensen die via het bestaande arbeidsvoorzieningsinstrumentarium als onbemiddelbaar worden beschouwd.

De banenpools en de invoering van de Lei di Bion bieden voor sommige groepen weer perspectief op betaald werk. Met de hiermee gepaard gaande inkomensverhoging wordt bijgedragen aan de armoedebestrijding.

Verhouding tussen sociale partners

Goede verhoudingen tussen sociale partners vormen een noodzakelijke voorwaarde om doelstellingen op sociaal-economisch terrein met succes te kunnen realiseren. Zowel werkgevers, werknemers als overheid hebben baat bij een sociaal-economisch stabiele situatie. En ze hebben elkaar nodig om dit te kunnen bereiken. Een stabiele situatie vormt de basis voor een gezond investeringsklimaat, met alle gunstige effecten voor zowel werkgevers, werknemers als overheid.

De commissie gaat ervan uit dat bij de uitvoering van de door de commissie voorgestelde maatregelen kan worden gerekend op een constructieve bijdrage van de sociale partners ter bevordering van de sociaal-economische ontwikkeling van ons land.

IV. Economische perspectieven en het scheppen van werkgelegenheid op de langere termijn

De sociaal-economische problemen waarmee de Nederlandse Antillen thans te kampen hebben, zijn recent ook naar voren gekomen tijdens de zogeheten INPRO-(Investerings en Produktiviteit)conferentie die is gehouden op 30 en 31 maart 1996 op Curaçao. Met name de hoge (jeugd)werkloosheid en het relatief hoge kostenniveau voor bedrijven zijn hierbij genoemd als probleemgebieden.

Tijdens deze conferentie werd onder andere geconcludeerd dat maatregelen nodig zijn om het investerings- en vestigingsklimaat te verbeteren (zoals het versterken van het onderwijs, stabilisering van het kostenniveau en een efficiënt functionerend overheidsapparaat), met het oog op de verbetering van het welzijn van alle lagen van de bevolking. Daarbij is geconstateerd dat naast economische programma's ook sociale programma's noodzakelijk zijn.

De traditionele pilaren

Het economische beleid van de overheid is lange tijd gericht geweest op de traditionele pilaren van de economie. Ondanks de tegenslagen en de afnemende kracht van die pilaren om economische groei te bevorderen en ondanks de vele aanbevelingen, is men er niet in geslaagd om de economie verder te diversificeren.

Lange tijd zorgde bijvoorbeeld de financiële dienstverlening voor de nodige economische groei. Met de opschorting van het belastingverdrag met de Verenigde Staten in de tachtiger jaren is de behoefte ontstaan aan andere economische activiteiten ter ondervanging van het gemis aan inkomsten uit deze sector.

De financiële sector, en met name het trustbedrijf, heeft in de loop der jaren door middel van het aantrekken van administratieve werkzaamheden voor mutual funds ten dele het hoofd boven water weten te houden. Desondanks is het niet gelukt om een structureel bredere economische basis te creëren op de Nederlandse Antillen.

Om in ieder geval de werkgelegenheid in de traditionele sectoren in de toekomst te kunnen behouden, zijn er substantiële investeringen nodig, waarbij tegelijkertijd kritisch dient te worden gekeken naar de produktiviteit in samenhang met de produktiekosten in deze sectoren.

Op korte termijn zijn enkele grote investeringen gepland. In dit kader kunnen worden genoemd: de BOO-centrale (energiecentrale op de raffinaderij) op Curaçao en de investeringen voor de wederopbouw op St. Maarten.

In termen van arbeidsmarktbeleid zal op lange termijn gewerkt moeten worden aan het consolideren van de positie van de Nederlandse Antillen in de vier traditionele pilaren van de economie ten behoeve van de werkgelegenheid in de betreffende sectoren.

Nieuwe economische activiteiten: diversificatie

Gezien de ontwikkeling in de traditionele economische pilaren, kan het bieden van economisch perspectief aan de gemeenschap op langere termijn slechts worden gerealiseerd indien voldoende nieuwe economische activiteiten op de Nederlandse Antillen worden ontplooid. Deze economische activiteiten zullen moeten leiden tot een verdere diversificatie van de lokale economische structuur.

Het kan hierbij gaan om het tot ontwikkeling brengen van spin-offs van huidige activiteiten in de traditionele pilaren en op nieuwe activiteiten die nauw aansluiten op de comparatieve voordelen van de Nederlandse Antillen.

Als mogelijke spin-offs van activiteiten in de traditionele pilaren kunnen worden genoemd: logistieke en financiële dienstverlening aan de scheepvaart als spin-off van financiële dienstverlening, en de verwerking van halffabrikaten en afvalprodukten als

---

spin-off van de olieraffinage.⁶

Zoals veel andere landen, waaronder ook in het Caribisch gebied, trachten de Nederlandse Antillen investeerders aan te trekken. Hierbij verkeren de Nederlandse Antillen in concurrentie met een groot aantal landen die een aantrekkelijk incentivespakket aan potentiële investeerders aanbieden.

De laatste jaren is er op de Nederlandse Antillen, ondanks de inspanningen die worden getoond door de overheid, niet veel interesse getoond door investeerders met concrete plannen die tot een stimulering en diversificatie van de lokale economie zouden kunnen leiden.

De overheid dient zich te realiseren dat de Nederlandse Antillen functioneren in een wereldeconomie, waar concurrentiekracht van vitaal belang is voor economische groei en sociaal-economische ontwikkeling. Dit betekent een permanente aandacht voor het realiseren en behouden van een hoge produktiviteit, concurrerende arbeidskosten en intensieve kwaliteitscontrole. Dit vereist een cultuur van produktie en een arbeidsethos waarbij hard werken, discipline, team-work en een concurrerende instelling hoog in het vaandel staan.

Ook een gericht, consistent en daadkrachtig overheidsoptreden ter bevordering van de economische ontwikkeling is essentieel.

Hieronder doet de commissie een aantal aanbevelingen gericht op andere economische activiteiten dan de eerdergenoemde traditionele economische pilaren.

Voor de ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten ziet de commissie goede kansen voor de ontwikkeling van de export van niet-toeristische diensten, waarvoor de capaciteit reeds aanwezig is of in korte tijd op gang kan worden gebracht. In dit verband denkt de commissie onder meer aan de volgende specifieke mogelijkheden.

1. Techniek en constructie

Bedrijven in deze sector, zoals architecten- en ingenieursbureaus en aannemers-bedrijven, kunnen consortia vormen bij de aanbesteding van bouwopdrachten in andere landen, met name in de regio. Deze bedrijven kunnen ook joint ventures gaan vormen met buitenlandse partners ter verbreding van hun kennis en ervaring.

2. Medische diensten

In de medische dienstensector bestaan er mogelijkheden voor export van medisch-diagnostische diensten en andere diensten in de gezondheidszorg.

---

⁶ Zie voor deze voorbeelden en tevens voor de onderverdeling huidige activiteiten, spin-offs van huidige activiteiten en nieuwe activiteiten het Slotdocument van de 'INPRO'-conferentie.

---

3. Taal, educatie en communicatie

In een regio zoals het westelijk halfrond waar de handelspolitieke barrières worden geslecht, kunnen de Nederlandse Antillen op het gebied van onderwijs en taal een marktsegment of niche gaan bedienen. Één van de diensten die hiervoor in aanmerking komt, is het geven van taalonderwijs. Ook andere educatieve diensten en conferentiediensten kunnen in de regio worden aangeboden. Hiernaast kan van de meertaligheid van de Antilliaanse bevolking worden geprofiteerd bij het opzetten van zogenoemde communicatiecentra (bijvoorbeeld voor reserveringen, technische ondersteuning of marketing)⁷.

4. Financiële en administratieve diensten

De mogelijkheid moet worden nagegaan of Antilliaanse bedrijven diensten op het gebied van financieel management en andere administratieve diensten kunnen aanbieden, met name in groeimarkten als Oost-Europa en Zuidoost-Azië. Er is geen reden waarom lokale bedrijven geen voordeel kunnen halen in genoemde markten.

5. Gegevensinvoer en -verwerking

Met de huidige stand van zaken in de telecommunicatie en relatief goed opgeleide arbeidskrachten zouden de Nederlandse Antillen bij de export van diensten op dit terrein verder ontwikkeld kunnen zijn dan nu het geval is.

Naast het stimuleren van economische activiteiten gericht op de export van niet-toeristische diensten, is er tevens de mogelijkheid voor de Nederlandse Antillen om de export van goederen, met name naar Europa, te bevorderen. Nagegaan moet worden in hoeverre de export van ACP-producten via de Nederlandse Antillen naar Europa in belangrijke mate kan toenemen.

---

⁷ Zie ook Slotdocument 'INPRO'-conferentie, blz. 4.

De Nederlandse Antillen behoren tot de categorie van zogenoemde LGO-landen en kunnen hiermee profiteren van de vrije invoermogelijkheden van sommige produkten naar de landen van de Europese Unie. In dit verband heeft KPMG een studie gemaakt naar de mogelijkheden van ACP-export via Curaçao⁸. Daarbij zijn 11 produktgroepen geïdentificeerd die in aanmerking komen voor ACP-export-behandeling. In bijlage 2 zijn deze geïdentificeerde produktgroepen opgenomen. Van de mogelijkheden van de LGO-regeling wordt de laatste jaren onder andere gebruik gemaakt bij de verwerking van rijst op Curaçao en Bonaire.

Het scheppen van werkgelegenheid

De oplossing voor de werkgelegenheidsproblematiek van de Nederlandse Antillen omvat zowel acties op de korte als de lange termijn.

In Hoofdstuk 2 zijn reeds enige voorstellen voor acties op korte termijn gedaan (met, zoals geschetst, een tijdelijke werkgelegenheidsimpuls van 670 mensjaren additioneel), onder de erkenning van het feit dat het realiseren van structurele werkgelegenheid in grote mate afhankelijk is van een aantal wezenlijke elementen van de arbeidsmarkt, zoals opleiding en ervaring van arbeidskrachten, productie en produktiviteitsgroei.

Het beleid op langere termijn moet in belangrijke mate maatregelen omvatten die direct of indirect gericht zijn op het realiseren van groei van de export van goederen en diensten. Mogelijke maatregelen zijn exportpromotie door middel van assistentie bij het identificeren van markten, het onderhandelen over toegang tot andere markten en het verlenen van financiële steun.

Verder kunnen ook genoemd worden maatregelen welke gericht zijn op het beïnvloeden van de concurrentiepositie van lokale producenten in de buitenlandse en lokale markt. In dit verband is overheidsinterventie van groot belang, met name op het gebied van opleiding en training, en in technologische vernieuwing gericht op verbetering van de produktiviteit en de concurrentiekracht.

Voor wat betreft opleiding en training zal de overheidsinterventie plaats kunnen vinden in de vorm van financiële steun voor om-, bij- en herscholing van arbeidskrachten.

Op het gebied van technologische vernieuwing zal een gericht incentivesprogramma moeten worden geïmplementeerd voor het opwaarderen van kapitaal en voor onderzoek en ontwikkeling. Daarnaast zal de overheid haar financiële steun aan het hoger onderwijs en instellingen voor wetenschappelijk onderzoek moeten uitbreiden. Een belangrijke aanbeveling van de commissie betreft bestuurlijke steun voor de ontwikkeling van het kleinbedrijf. De nadruk ligt in dit verband op de rol van het

---

⁸ KPMG, The possibilities of ACP-Export via Curaçao - Summary Report of 11 promising product groups, August 1995.

---

kleinbedrijf in het aan de slag krijgen van de kleine ondernemer en hem tevens van dienst te zijn als werkgever bij het inhuren van arbeid, voornamelijk in de bouw- en dienstensector. Er is vaak sprake van een flexibele arbeidsinzet, omdat de kosten voor het scheppen, maar ook het schrappen, van werkgelegenheid in deze sector met lagere kosten gepaard gaat dan bij grotere bedrijven. Kleine bedrijven zijn tevens vaak beter opgewassen tegen cyclische veranderingen aan de vraagzijde. Het steunbeleid van de overheid op dit punt zal meer gericht moeten zijn op de ontwikkeling van technische en zakelijke vaardigheden dan op financiële steun.

Er zijn beperkingen op beleidsmatig, institutioneel, financieel en technisch gebied met betrekking tot het kleinbedrijf. De overheid voert in onvoldoende mate een gericht beleid ten aanzien van deze sector. In feite is er nog weinig kennis van de invloed van het huidige macro-economisch beleid op de ontwikkeling en gezondheid van het kleinbedrijf.

Er zijn vele financiële beperkingen die het kleinbedrijf raken, zoals de hoge transactiekosten in verband met de vraag naar technische en commerciële know-how en financiële diensten. Door deze financiële beperkingen wordt het traditionele probleem van het ontoereikende werkkapitaal bij het kleinbedrijf alleen maar verergerd. Daarom is het noodzakelijk om genoemde financiële beperkingen te kennen. Omdat hierover nog vrij weinig bekend is, is er behoefte aan meer informatie over het kleinbedrijf.

Deze informatie dient bijvoorbeeld het effect van het huidige macro-economisch beleid op het kleinbedrijf te omvatten, alsmede de ontwikkeling van ondersteunende diensten aan het kleinbedrijf en het elimineren van onnodige regelgeving. Meer en betere informatie over het kleinbedrijf zal ertoe leiden dat passend beleid kan worden geformuleerd en effectieve steunprogramma's kunnen worden geïmplementeerd.

Voor wat betreft de financiële dienstverlening zal deze versterkt moeten worden en meer gericht moeten worden op het kleinbedrijf. Er zal een innovatievere en flexibelere benadering moeten worden gehanteerd, zodat aan de behoeften van het kleinbedrijf kan worden voldaan.

Verder dienen sommige NGO's en andere intermediaire organisaties te worden toegerust om tegen kostprijs steun aan het kleinbedrijf te verlenen op het gebied van management, marketing, kwaliteitscontrole, opleiding en informatievoorziening.

Ten slotte zullen beleidsinitiatieven gericht op het kleinbedrijf en op mensen in eigen dienst geïntegreerd moeten worden in programma's voor wijkverbetering en participatie.

Hoofdstuk 4 Uitvoeringsstructuur

Inleiding

In Hoofdstuk I is reeds ingegaan op het intern functioneren van het door ons voorgestelde Fonds. Er moet sprake zijn van een sterk en capabel management, onder supervisie van een vertrouwd bestuur.

De uitvoering van de door de commissie voorgestelde activiteiten geschiedt echter niet in een vacuüm. De uitvoering is hiermee geen zaak van het Fonds alleen. Integendeel. Alle activiteiten zijn tot mislukken gedoemd indien deze niet tevens worden gedragen door anderen. De belangrijkste in dit kader zijn: bestuurders, bestaande uitvoeringsorganisaties (onder andere in 'het veld'), en de betrokken burgers of hun organisaties. Op elk van deze groepen wordt hieronder nader ingegaan.

1. Bestuurders

Hoewel de commissie door de Landsregering is ingesteld, zullen de voorgestelde activiteiten plaatsvinden op de verscheidene eilanden, onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de eilandsbesturen. Het is dan ook zaak dat deze eilandsbestuurders zich kunnen vinden in de voorgestelde activiteiten en de wijze waarop deze worden aangepakt. Daarom heeft de commissie de bestuurscolleges van alle eilanden benaderd en gevraagd om een opgave van de specifieke problemen en de hierin aan te brengen prioriteiten.

Wij adviseren de regering om bij de uitwerking van de aanbevelingen van de commissie de eilandgebieden zoveel mogelijk te betrekken om zodoende bestuurlijk draagvlak op de eilanden te creëren. De commissie zal hieraan desgevraagd gaarne haar medewerking verlenen.

2. Bestaande uitvoeringsorganisaties

De uitvoering van het actieprogramma duldt geen vertraging. Daarom wil de commissie via het Fonds deze uitvoering een flinke impuls geven. Snel, duidelijk en daadkrachtig. Niet gehinderd door overbodige red tape. Het is helaas al te vaak gebleken dat goede initiatieven vastliepen in de bestaande structuren en bureaucratie, waarvan de belangen niet altijd parallel liepen aan de belangen van de doelgroep.

Het is niet de bedoeling dat het management van het Fonds de uitvoering van de activiteiten zelf ter hand neemt. Het management moet sturen en aanjagen, maar bezit niet de capaciteit om zelf uit te voeren. Uitgangspunt van de commissie is dat de bestaande uitvoeringsorganisaties zoveel mogelijk worden betrokken bij de

---

uitvoering van de voorgestelde activiteiten op hun terrein. Maar wel met een beperking: er zal slechts gebruik worden gemaakt van de diensten van deze organisaties, voor zover deze goed en efficiënt zijn. Er bestaat bij de bestaande uitvoeringsorganisaties vaak een goed inzicht in de relevante doelgroepen en problematiek. Ook is vaak sprake van gedrevenheid om deze problematiek op te lossen. Hier ontstaan echter vaak uitvoeringsproblemen. De commissie hoopt dat door de door haar voorgestelde uitvoeringsstructuur de uitvoeringsproblemen kunnen worden voorkomen, of althans in grote mate kunnen worden ingedamd. Onder uitvoeringsorganisaties verstaat de commissie overigens zowel ambtelijke diensten, privaatrechtelijke instellingen (bijvoorbeeld OBNA, FKP), als NGO's.

Bedacht dient te worden dat sprake is van een actieprogramma, bedoeld om een aantal sociaal-economische achterstanden in te lopen. Hierna dient er een stabiele situatie te ontstaan waarbij de bestaande organisaties in staat zijn hun normale functies te vervullen. Daarom is de betrokkenheid van de bestaande organisaties in de uitvoering van het actieprogramma zo belangrijk. Tijdens de periode van de uitvoering van het actieprogramma dienen de bestaande uitvoeringsorganisaties te worden begeleid en ondersteund, zodat zij na afloop van dit actieprogramma voldoende zijn toegerust om de reguliere taken volledig zelf, en vooral doelmatiger en sneller, te kunnen uitvoeren.

De commissie gaat ervan uit dat bij de uitvoering van het actieprogramma niet vergeefs een beroep zal worden gedaan op de inzet van de mensen in de bestaande uitvoeringsorganisaties om de problematiek, die ons allen zeer ter harte gaat, te helpen oplossen.

3. Betrokken burgers en/of hun organisaties

Uiteindelijk gaat het allemaal om de mensen die in de in dit rapport bedoelde achterstandssituaties verkeren. Zij moeten hieruit worden gehaald. Maar ze moeten wel het idee hebben dat het over hún gaat en dat het niet weer alleen papier is.

De commissie adviseert dat participatie van de betrokken burgers in de uitvoering van de voorgestelde activiteiten als voorwaarde wordt gesteld aan de betreffende uitvoeringsorganisaties. In de hiervoor opgenomen hoofdstukken wordt daar op sommige plekken naar verwezen. Bijvoorbeeld: het via de banenpools inzetten van onderstandstrekkingen voor wijkverbeteringsactiviteiten in de eigen wijk. Maar natuurlijk ook: het participeren in buurtcentrum- en sportactiviteiten, het helpen schoonmaken en schoonhouden van de wijk, etc.

De commissie beseft dat het moeilijk is om het vertrouwen van de mensen in de achterstandswijken te winnen. Wij vinden het begrijpelijk als ze eerst de kat uit de boom kijken. Daarom moet het streven erop gericht zijn om snel en zichtbaar verbetering in hun situatie aan te brengen. Alsdan zal het vragen van hun inzet in het verbeteringsproces in hun eigen wijk in vruchtbare aarde kunnen vallen.

De uitvoering in grote lijnen

De commissie beperkt zich in dit rapport tot de grote lijnen voor wat betreft de uitvoering in engere zin. Door het Fondsmanagement zal dit, onder verantwoordelijkheid van het Fondsbestuur en in samenspraak met de bestuurlijk verantwoordelijken op lands- en eilandsniveau, verder in detail moeten worden uitgewerkt.

- De taak van het Fonds is het uitvoeren van de door de commissie voorgestelde activiteiten, zowel op de korte als op de langere termijn.
- Door het Fonds wordt in overleg met de bestuurlijk verantwoordelijken bepaald hoe de uitvoering van de activiteiten wordt georganiseerd (welke uitvoeringsorganisaties worden bij de uitvoering betrokken en op welke wijze?). De verantwoordelijkheid voor de uitvoering blijft evenwel bij het Fonds berusten.
- Het Fonds fungeert als aanspreekpunt voor alle betrokkenen, waaronder de bestuurlijk verantwoordelijken op lands- en eilandsniveau.
- Het Fonds bepaalt zowel de fysieke als de financiële planning.
- Ten aanzien van de financiële planning wordt periodiek een liquiditeitsoverzicht opgesteld. Op basis hiervan zal aan de geldverstrekkers periodiek om storting in het Fonds worden verzocht.
- De directie van het Fonds is verantwoording verschuldigd aan het Fondsbestuur. Het Fondsmanagement zal hiertoe periodiek rapporteren aan het bestuur. Afwijkingen ten opzichte van de planning dienen expliciet verklaard te worden.
- Het Fondsbestuur, dat wordt benoemd door de Minister-President van de Nederlandse Antillen, rapporteert periodiek rechtstreeks aan de Minister-President van de Nederlandse Antillen. De commissie beveelt aan dat de Regering van de Nederlandse Antillen deze rapportage aanbiedt aan de eilandsbesturen en aan Nederland.
- Het Fonds zal aan de normale verantwoordingseisen dienen te voldoen ten aanzien van de accountantscontrole.

In bijlage 4 zijn concept-statuten ten behoeve van het Fonds opgenomen.

Slotopmerkingen

De commissie heeft hierboven, desgevraagd door de Regering van de Nederlandse Antillen, naar beste eer en geweten advies uitgebracht over de sociaal-economische problematiek die voor zovelen in ons land schrijnende gevolgen heeft. Dit resulteert in het hierboven weergegeven sociaal-economisch actieprogramma met aanbevelingen voor de korte en de langere termijn. Wij menen dat met het uitvoeren van de door ons voorgestelde maatregelen voor de korte termijn de ergste nood gelenigd wordt en dat met de voorgestelde maatregelen op de langere termijn herhaling voorkomen moet kunnen worden.

Maar er is meer vereist. Namelijk het maken van politieke keuzes om een noodzakelijk saneringsprogramma uit te voeren dat moet leiden tot voorkoming van herhaling. Het kan niet langer zoals het nu gaat. Dan strandt het schip elke keer weer opnieuw. Deze commissieleden lenen zich niet meer voor het opstellen van een actieprogramma over drie of vier jaar. Dan moeten de perspectieven blijvend zijn verbeterd.

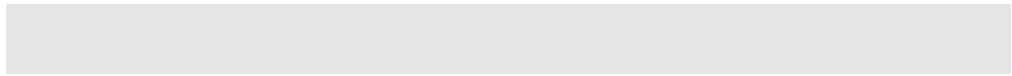
Er moet werk worden gemaakt van de verhoging van de arbeidsproductiviteit. Dit kan onder andere bereikt worden via een verbetering van het (beroeps)onderwijs. Een produktiviteitsverhoging kan de basis bieden voor inkomensverhogingen en daarmee: armoedebestrijding.

Het beschikbare inkomen moet eerlijker worden verdeeld. De huidige verschillen, die op de eilanden zo schrikbarend zichtbaar zijn, zijn sociaal onacceptabel. Ze leiden tot sociale instabiliteit die investeerders afschrikt.

Het is nog niet te laat. Dat was het wel bijna geweest. We mogen niet accepteren dat grote groepen in de samenleving blijvend buiten spel staan. We mogen niet accepteren dat onze jeugd geen toekomst heeft. Daarom dat nu politieke moed getoond moet worden. Laten wij eventuele tegenstellingen opzij zetten, en gezamenlijk aan het werk gaan.

Aan de slag.

Curaçao,
mei 1996

Bijlagen

- Bijlage 1: Instelling van de ‘Komishon Akshon Sosial’
- Bijlage 2: Geïdentificeerde produktgroepen die in aanmerking komen voor ACP-export-behandeling
- Bijlage 3: Concept Ontheffing van het verbod op het verlenen van kredieten
- Bijlage 4: Concept Statuten ‘Stichting Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische bedrijvigheid’

Bijlage 2 Geïdentificeerde produktgroepen die in aanmerking komen voor ACP-export-behandeling

In een studie van KPMG naar de mogelijkheden van ACP-export via Curaçao⁹ zijn elf produktgroepen geïdentificeerd die in aanmerking komen voor ACP-export-behandeling. Het gaat om de volgende produktgroepen (onvertaald):

1. Starches and inulin.
2. Locust beans, sugar beet end sugar cane, seaweeds and other algae, fresh or dried, whether or not ground.
3. Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form.
4. Chocolate and other food preparations containing cocoa.
5. Bread, pastry, cakes, biscuits and other bakers' wares, whether or not containing cocoa.
6. Vegetables prepared or preserved otherwise than by vinegar or acetic acid, not frozen.
7. Fruits, nuts and other edible parts of plants, otherwise prepared or preserved, whether or not containing added sugar or other sweetening matter of spirit (not elsewhere specified or included).
8. Fruit juices (including grape must) and vegetable juices, unfermented and not containing added spirit, whether or not containing added sugar or other sweetening matter.
9. Food preparations.
10. Acyclic alcohol and their halogenated, sulphonated, nitrated or nitrosated derivates.
11. Prepared binders for foundry moulds or cores.

---

⁹ KPMG, The possibilities of ACP-export via Curaçao - Summary report of 11 promising product groups, August 1995.

Bijlage 3   Ontheffing van het verbod op het verlenen van kredieten

- CONCEPT -

ONTHEFFING VAN HET VERBOD OP HET VERLENEN VAN KREDIETEN

ex. artikel 45, lid 2, van de

LANDSVERORDENING TOEZICHT BANK- EN KREDIETWEZEN

ONTHEFFING NO ....

De BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

I. GELEZEN: STICHTING FONDS VOOR SOCIALE ONTWIKKELING EN ECONOMISCHE BEDRIJVIGHEID, nader te noemen verzoekster, gevestigd te **Curaçao**, tot het verlenen van een ontheffing als bedoeld in artikel 45, lid 2 van de Landsverordening Toezicht Bank- en Kredietwezen (P.B. 1994, nr. 4);

II. OVERWEGENDE:

- dat verzoekster ten doel heeft kredieten te verstrekken als bedoeld in artikel 45, lid 1, van de landsverordening voornoemd;
- dat verzoekster een permanent kantoor in de Nederlandse Antillen heeft ingericht;
- dat verzoekster genoegzaam heeft aangetoond te voldoen aan de eisen van de Bank;
- dat niet gebleken is dat het afgeven van een ontheffing in strijd is of zou kunnen zijn met de ontwikkeling of instandhouding van een gezond bank- en kredietwezen;
- dat derhalve geen bezwaar bestaat het verzoek in te willigen.

III. GELET OP:

- artikel 45, lid 2 van de Landsverordening Toezicht Bank- en Kredietwezen 1994 (P.B. 1994, nr. 4);

IV. BESCHIKT:

- ontheffing te verlenen van het verbod kredieten te verstrekken als bedoeld in artikel 45, lid 1, van meergenoemde landsverordening aan:

**“STICHTING FONDS VOOR SOCIALE ONTWIKKELING EN
ECONOMISCHE BEDRIJVIGHEID”**

V. ONDER AANTEKENING:

- dat de benoeming van bestuursleden en de directeur van de Stichting in overleg met de Bank zal geschieden en pas nadat de Bank te kennen heeft gegeven geen bezwaar te hebben tegen de kandidatuur van een bestuurslid of de directeur.

Wijziging van de Statuten geschiedt slechts na schriftelijke toestemming van de Bank.

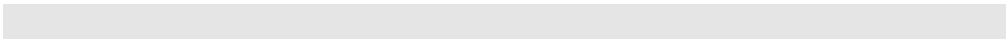
- dat de Stichting eenmaal per kwartaal staten nopens haar activiteiten aan de Bank rapporteert in een door de Bank vast te stellen vorm. Binnen zes maanden na afloop van het boekjaar voorziet de Stichting de Bank van:
  - a) een exemplaar van de door een externe accountant gecontroleerde jaarrekening van de Stichting, ten minste bevattende een Balans, een Exploitiestaat en een toelichting op beide stukken;
  - b) een exemplaar van de directiebrief (‘management letter’) die door de externe accountant is opgesteld.
- dat het bestuur de externe accountant van de Stichting machtigt om, indien de Bank zulks noodzakelijk acht, zelfstandig een toelichting op de onder punt 3 genoemde stukken te geven.
- dat de Bank bevoegd is aan de Stichting en een ieder die informatie van de Stichting onder zich heeft inlichtingen en verslagen te vragen ter uitoefening van haar toezicht en dat zij tevens te allen tijde bevoegd is een onderzoek ter plaatse te verrichten naar de administratieve procedures, boeken, bescheiden en andere informatiedragers van de Stichting teneinde het beheer van de middelen van de Stichting en haar activiteiten na te gaan.
- dat de Bank bevoegd is een externe accountant c.q. andere deskundige in te schakelen bij onderzoeken ter plaatse. De door de Bank in dit verband gemaakte kosten komen ten laste van de Stichting.

-
- dat de Bank bevoegd is de benoemende entiteit van het bestuur zelfstandig op de hoogte te stellen van zaken c.q. gang van zaken die, gelet op hun karakter of belang, de aandacht van genoemde entiteit verdienen. Het bestuur is niettegenstaande het voorgaande gehouden de door de Bank eventueel gegeven aanwijzingen ter zake van het beheer van de Stichting binnen een door de Bank gestelde periode op te volgen.
  - dat een besluit tot liquidatie van de Stichting door het bestuur aan de Bank vooraf en tijdig wordt gemeld. Liquidatie geschiedt onder het toezicht van de Bank en volgens de door de Bank daarbij te stellen regels.
  - dat verzoekster nadere bepalingen en regelgeving inzake haar activiteiten, zoals uitgevaardigd door de Bank van de Nederlandse Antillen, zal naleven.
  - dat de Bank van de Nederlandse Antillen bevoegd is de ontheffing in te trekken indien blijkt dat verzoekster voornoemde voorwaarden niet naleeft.

BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

Dr. E.D. Tromp
President

Willemstad, mei 1996

Bijlage 4 Concept Statuten “Stichting Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid”

- CONCEPT -

STATUTEN

**“STICHTING FONDS VOOR SOCIALE ONTWIKKELING EN
ECONOMISCHE BEDRIJVIGHEID”**

Heden, ... negentienhonderd zes en negentig, verschenen voor mij, meester ....., notaris ter standplaats Curaçao, in tegenwoordigheid der na te noemen getuigen:

1. de heer/mevrouw .....
2. de heer/mevrouw .....
3. de heer/mevrouw .....

De comparanten verklaarden een bedrag van eenhonderd gulden (f. 100,--) af te zonderen en bij deze akte een stichting in het leven te roepen en daarvoor de volgende statuten vast te stellen:

Begripsomschrijvingen.

Artikel 1

In deze statuten wordt verstaan onder:

- a. de stichting : “Stichting Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid”;
- b. het bestuur : het bestuur van de stichting;
- c. de directeur : de directeur van het bureau van de stichting;
- d. Eilandgebied : één van de eilanden behorende tot de Nederlandse Antillen;
- e. project : iedere activiteit of samenstel van activiteiten die naar het oordeel van het bestuur bijdraagt tot de sociaal-economische ontwikkeling van een Eilandgebied en/of die van de Nederlandse Antillen als geheel. Bedoelde activiteiten liggen met name op de volgende gebieden: onderwijs, wijkverbetering en huisvesting, sport, en verbetering van de economische structuur en de werkgelegenheid.

Naam, Zetel en Duur.

Artikel 2

-
1. De stichting draagt de naam “Stichting Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid”.
  2. Zij heeft haar zetel in Curaçao.
  3. De stichting is opgericht voor in eerste instantie drie jaar.

Doel.

Artikel 3

1. De stichting heeft ten doel het financieren en bevorderen van de totstandkoming van projecten die voor de sociaal-economische ontwikkeling van de Nederlandse Antillen en/of de Eilandgebieden van belang zijn. Hieronder dienen onder meer te worden verstaan projecten op het terrein van onderwijs, wijkverbetering en huisvesting, sport, en verbetering van de economische structuur en de werkgelegenheid.
2. De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:
  - a. het verstrekken van leningen en het doen van schenkingen ter uitvoering van projecten;
  - b. het (doen) uitvoeren van projecten binnen het kader van haar doel;
  - c. het adviseren bij projecten, het coördineren van projecten en het assisteren van betrokkenen bij de planning, uitvoering en controle van projecten.
3. De stichting is bevoegd al datgene te doen wat bijdraagt tot de realisatie van haar doel.

Vermogen.

Artikel 4

Het vermogen van de stichting zal worden gevormd door:

- a. het door de oprichters tot verwezenlijking van het doel van de stichting bestemde bedrag van eenhonderd gulden (f. 100,-);
- b. bijdragen van het Land;
- c. bijdragen van de Eilandgebieden;
- d. bijdragen van Nederland;
- e. subsidies en donaties;
- f. schenkingen, erfstellingen en legaten;
- g. alle andere verkrijgingen en baten.

Het Bestuur.

Artikel 5

1. Het bestuur van de stichting bestaat uit maximaal vijf leden, waarvan een voorzitter. De leden worden benoemd door de Minister-President van de Nederlandse Antillen.
2. Alle leden van het bestuur worden benoemd voor een periode van in eerste instantie drie jaar.
3. De Minister-President van de Nederlandse Antillen is bevoegd leden van het bestuur wegens handelingen in strijd met het doel of andere dringende redenen te ontslaan.
4. Het bestuur kiest uit zijn midden een vice-voorzitter, een secretaris en een penningmeester. Bij belet of ontstentenis van de voorzitter zal deze functie worden vervuld door de vice-voorzitter.
5. Bij het ontstaan van een of meer vacatures in het bestuur, ontstaan door het aftreden van een bestuurslid, zal het bestuur binnen veertien (14) dagen na het ontstaan van de vacature de Minister-President van de Nederlandse Antillen op de hoogte stellen van de vacature, waarna binnen zestig dagen na het ontstaan van de vacature de Minister-President van de Nederlandse Antillen in de ontstane vacature zal voorzien.

Indien de vacature de positie van voorzitter, secretaris of penningmeester betreft, zal de Minister-President van de Nederlandse Antillen binnen dertig dagen een persoon benoemen om in de vacature te voorzien.

6. Indien na de in het vorige lid genoemde termijnen niet in de vacature is voorzien, voorziet het bestuur zelf in de vacature. Dergelijke benoemingen door het bestuur gelden voor een periode van maximaal één jaar.
7. Mochten in het bestuur om welke reden dan ook een of meer leden ontbreken, dan vormen de overblijvende leden niettemin een wettig bestuur, behoudens het bepaalde in artikel 9.
8. Leden van de bestuur genieten geen bezoldiging. Aan bestuursleden zal een door de Minister-President van de Nederlandse Antillen vastgestelde vaste onkostenvergoeding worden verstrekt.

Het Beheer van de Stichting.

Artikel 6

-
1. De stichting heeft een Bureau dat geleid wordt door een directeur.
  2. Het bestuur stelt de directeur van het Bureau aan en kan deze vanwege dringende redenen ontslaan.
  3. De directeur is belast met de dagelijkse leiding van het Bureau van de stichting, het beheer en de aanwending van het vermogen van de stichting en met de uitvoering van de besluiten van het bestuur.
  4. Het bestuur kan aan de directeur machtiging verlenen om in haar naam rechtshandelingen te verrichten.
  5. Het bestuur van de stichting stelt voorschriften vast voor het Bureau inzake het beheer van de stichting. In deze voorschriften worden onder meer de bedrijfsleiding, het personeelsbeleid en het financieel en technisch beheer van de stichting geregeld.
  6. In dienst van de stichting kunnen werkzaam zijn personeelsleden die door de directeur worden benoemd en ontslagen.
  7. De bezoldiging van het personeel van de stichting en het personeelsreglement worden door het bestuur vastgesteld.
  8. Met bestuursleden mogen geen arbeidsovereenkomsten worden gesloten.
  9. De directeur is bevoegd tot het sluiten van financieringsovereenkomsten voorzover het beslag dat wordt gelegd op het vermogen van de stichting in overeenstemming is met de jaarlijkse begroting.

Bestuursvergaderingen en besluiten.

Artikel 7

1. Ten minste een maal per drie maanden wordt er een bestuursvergadering gehouden. De directeur woont de bestuursvergaderingen bij zonder stemrecht en doet aldaar verslag van de activiteiten en het beheer van de middelen van de stichting.
2. De bestuursvergaderingen worden volgens een door het bestuur vast te stellen rooster gehouden op elk der Eilandgebieden.
3. Vergaderingen zullen voorts telkenmale worden gehouden, wanneer de voorzitter dit wenselijk acht of indien ten minste twee der andere bestuursleden daartoe schriftelijk en onder nauwkeurige opgave der te behandelen onderwerpen aan de voorzitter een verzoek richten. Indien de voorzitter binnen zeven dagen aan een dergelijk verzoek geen gevolg geeft, zijn de verzoekers bevoegd zelf een

-
- vergadering bijeen te roepen met inachtneming van hetgeen daarvoor vereist is.
4. De oproeping tot de bestuursvergaderingen geschiedt door de secretaris, ten minste drie dagen te voren, de dag der oproeping en die der vergadering niet meegerekend, door middel van oproepingsbrieven aan alle bestuursleden.
  5. De oproepingsbrieven vermelden, behalve plaats en tijdstip van de vergadering, de te behandelen onderwerpen.
  6. Het bestuur kan ter vergadering alleen dan geldige besluiten nemen indien de meerderheid van de in functie zijnde leden ter vergadering aanwezig is.
  7. Zolang in een bestuursvergadering alle in functie zijnde bestuursleden aanwezig zijn, kunnen geldige besluiten worden genomen over alle aan de orde komende onderwerpen, mits met algemene stemmen, ook al zijn de door de statuten gegeven voorschriften voor het oproepen en houden van vergaderingen niet in acht genomen.
  8. De vergaderingen worden geleid door de voorzitter en bij diens afwezigheid door de vice-voorzitter.
  9. Van het verhandelde in de vergaderingen worden notulen gehouden waarvoor de secretaris verantwoordelijk is. In geval van afwezigheid van de secretaris wijst de voorzitter een bestuurslid aan dat zorg draagt voor de notulen. De notulen worden vastgesteld door het bestuur in de daaropvolgende vergadering en worden getekend door degenen die in de betreffende vergadering als voorzitter en secretaris hebben gefungeerd.
  10. Ieder bestuurslid heeft het recht tot het uitbrengen van een stem. Voorzover deze statuten geen grotere meerderheid voorschrijven, worden alle bestuursbesluiten genomen met volstreekte meerderheid der geldig door de aanwezige bestuursleden uitgebrachte stemmen.
  11. Alle stemmingen ter vergadering geschieden mondeling, tenzij de voorzitter een schriftelijke stemming wenselijk acht of twee of meer leden dit voor de stemming verlangen. Schriftelijke stemming geschiedt bij ongetekende en gesloten briefjes.
  12. Blanco stemmen worden beschouwd als niet te zijn uitgebracht.
  13. Bij staking van stemmen is de stem van de voorzitter beslissend.
  14. In alle geschillen omtrent stemmingen, niet bij de statuten voorzien, beslist de voorzitter van de vergadering.
  15. Bij het in artikel 12 bedoelde bestuursreglement kunnen nadere regelen aangaande de vergaderingen van en de besluitvorming door het bestuur worden

---

gegeven.

Bestuursbevoegdheid en Vertegenwoordiging.

Artikel 8

1. Het aanwenden van het vermogen van de stichting voor projecten geschiedt op basis van door het bestuur opgestelde criteria.
2. Het bestuur is bevoegd in het kader van haar taken deskundigen in te huren met het doel het bestuur te adviseren aangaande allerhande onderwerpen die voor het bestuur van belang zijn.

Artikel 9

De stichting wordt in en buiten rechte uitsluitend vertegenwoordigd door de directeur, indien gemachtigd door het bestuur, of door de voorzitter en penningmeester gezamenlijk.

Boekjaar, Jaarrekening, Begroting en Verslaggeving.

Artikel 10

1. Het boekjaar van de stichting is gelijk aan het kalenderjaar. Het eerste boekjaar loopt vanaf heden tot en met een en dertig december negentienhonderd zes en negentig.
2. Aan het einde van ieder boekjaar wordt door de directeur een jaarrekening opgesteld bevattende een balans, een staat van baten en lasten en een toelichting op beide stukken.
3. De jaarrekening zal door een door het bestuur aangewezen externe accountant worden gecontroleerd en voorzien van een accountantsverklaring. De door de externe accountant gecontroleerde jaarrekening, inclusief de accountantsverklaring, zal binnen vijf maanden na afloop van het boekjaar aan het bestuur moeten worden aangeboden.
4. De jaarrekening zal door het bestuur worden vastgesteld, waarna deze tezamen met een verslag van het bestuur aangaande de activiteiten in het boekjaar aan de Minister-President van de Nederlandse Antillen wordt aangeboden. Goedkeuring van de jaarrekening door de Minister-President van de Nederlandse Antillen strekt het bestuur tot volledige decharge.

Artikel 11

1. Uiterlijk op de eerste werkdag van november van ieder kalenderjaar biedt het

---

bestuur de door haar opgestelde begroting voor het daaropvolgende kalenderjaar ter goedkeuring aan de Minister-President van de Nederlandse Antillen aan.

2. Het bestuur brengt eenmaal per halfjaar aan de Minister-President van de Nederlandse Antillen verslag uit onder meer ten aanzien van de door haar gefinancierde en te financieren projecten, de daarbij verstrekte en te verstrekken middelen en de voorziene ontwikkeling met betrekking tot de activiteiten van de stichting op korte termijn.
3. Indien in een bepaald jaar meer of minder middelen zijn aangewend dan hetgeen begroot is, zal het tekort dan wel overschot ten laste respectievelijk ten gunste komen van de begroting van het daaropvolgend jaar.

Bestuursreglement.

Artikel 12

1. Het bestuur is gehouden een bestuursreglement vast te stellen waarin de werkwijze van het bestuur wordt geregeld.
2. Het reglement mag niet met deze statuten in strijd zijn en behoeft de goedkeuring van de Minister-President van de Nederlandse Antillen.
3. Het bestuur is te allen tijde bevoegd het bestuursreglement te wijzigen, na goedkeuring door de Minister-President van de Nederlandse Antillen.

Statutenwijziging.

Artikel 13

1. Het bestuur is bevoegd deze statuten te wijzigen na schriftelijke toestemming van de Minister-President van de Nederlandse Antillen.
2. Het besluit tot statutenwijziging moet worden genomen met een meerderheid van ten minste drie vierde (3/4) van de uitgebrachte geldige stemmen in een vergadering waarin alle in functie zijnde bestuursleden aanwezig zijn.
3. de Minister-President van de Nederlandse Antillen is bevoegd, het bestuur gehoord, de statuten van de stichting te wijzigen indien de beoogde wijzigingen in het belang zijn van het doel van de stichting.
4. Wijzigingen in de statuten moeten op straffe van nietigheid bij notariële akte tot stand komen.

Ontbinding en vereffening.

Artikel 14

1. Het bestuur is bevoegd de stichting te ontbinden na schriftelijke goedkeuring van het besluit tot ontbinding door de Minister-President van de Nederlandse Antillen.
2. Indien de verplichtingen van de stichting volledig zijn ingelost en de stichting geen vermogen meer tot haar beschikking heeft en redelijkerwijs kan verwachten, is het bestuur bevoegd de stichting te ontbinden na schriftelijke goedkeuring van de Minister-President van de Nederlandse Antillen.
3. De stichting blijft na haar ontbinding voortbestaan voorzover dit tot vereffening van haar vermogen nodig is.
4. De vereffening geschiedt door het bestuur, tenzij de Minister-President van de Nederlandse Antillen beslist anderen als vereffenaar aan te wijzen.
5. Gedurende de vereffening blijven de bepalingen van deze statuten zoveel mogelijk van kracht.
6. Een eventueel batig of negatief saldo van de ontbonden stichting komt ten gunste of ten laste van de regering van de Nederlandse Antillen.

-
7. Na afloop van de vereffening blijven de boeken, bescheiden en andere informatiedragers van de ontbonden stichting gedurende dertig jaren berusten onder de regering van de Nederlandse Antillen.

Slotbepalingen.

Artikel 15

1. In alle gevallen waarin zowel de wet als deze statuten niet voorzien beslist het bestuur.
2. Een op grond van het vorig lid door het bestuur genomen beslissing kan door de Minister-President van de Nederlandse Antillen worden vernietigd, indien de door het bestuur genomen beslissing in strijd is met het doel van de stichting of de beleidsvoorschriften van de Minister-President van de Nederlandse Antillen.

Ten slotte verklaarden de comparanten dat voor de eerste maal tot bestuursleden worden benoemd:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

De comparanten en de getuigen zijn mij, notaris, bekend.

WAARVAN AKTE

In minuut verleden te Curaçao op de datum in het hoofd dezer akte gemeld, in tegenwoordigheid van de ..... en ..... als getuigen.

Onmiddellijk na voorlezing is deze akte door comparanten, de getuigen en mij, notaris, ondertekend.

Willemstad, ..., 1996